

mpkslas — menas literatūra

DRAUGAS

ANTROJI DALIS / 1972 METAI

KOVO MENESIO 4 D. / MARCH 4, 1972

PART TWO NR. 54 (9)

Šiame numery

DERINANT VIENYBĘ SU NIVELIACIJA.
POKALBIS SU SIEMETINIŲ ROMANO
LAUREATU VACIU KAVALIŲNU.
VIKTORO PETRAVIČIAUS PARODA.
SU MUZIKU J. BYANSKU ATSIŠVEIKINANT.
ANTANAS VENCLOVA "KOMUNIZMO
STATYBOJE".
KELIOS VALANDOS SU ALGIMANTU KEZIU.
MARIJOS SAULAITYTĖS EILERASČIAI.
LIETUVIS ŽURNALISTAS - FOTOGRAFAUS
ŠIAURINĖJE AIRIJOJE.
PASNEKESYS SU DAILININKU IR
AKTORIUM JONU KELEČIUM.
LIETUVIŲ BENDRINĖS KALBOS
ŠUSIDARYMAS.
APIE IŠEIVIOS DAILĖ OKUPUOTOJE
LIETUVOJE.
SPYGLIAI IR DYGLIAI.

Kalbamės su Vaciu Kavaliūnu

šiemetiniu Draugo romanų konkurso laureatu

Vacys Kavaliūnas

Kai "Draugo" dvidešimt pirmo romano konkurso premijos įteikimo iškilmės jau ne už kalnų (kitą sekmadienį — kovo 12 d. 3 val. popiet Jaunimo centre, Chicagoje), dar prieš pamant premijuotąją knygą į rankas, norisi užkalbinti patį laureatą Vacį Kavaliūną atrinkto romano ir šiaip literatūrinėmis temomis. Pokalbį pateikiame čia ir mūsų laikraščio skaitytojams, kad užsimegztų jau išankstinę pažintis su autoriaus mintimis ir su premijuotuoju romanu "Aidai ir šešėliai."

— Kaip gimė Jums šio romano idėja? Kokios nuotaikos ir kokie paskatai vertė Jus imtis jo rašymo?

— Idėja, bent dabar taip atrodo, senoka. Ji kilo, ryškėjo ir sklaidėsi pamažu. Tai tarytum iš gimtosios žemės kylanti melodija, kurioje drauge su jos peizažu atsiskleidė ir kai kurie romano personažai bei jų vidinis pasaulis, giliai susijęs su išorine aplinka. O rašant — taip beveik visada būna — sustota, susimąstyta ir palūkėta, kitur kiek nukrypta ir vėl sugrįžta.

— Kurie, Jūsų pačių žodžiu, būtų pagrindiniai šio romano akcentai?

— Pagrindiniai akcentai — Jurgio Jurėno, vyriausiojo personažo, būties virpesiai, jo vidinio pasaulio tūdai ir šešėliai: šviesūs ir tolimi prisiminimai, meilė, nusivylimas, kančia ir pavydas, gūdus nusikaltimas, sukrėtęs visą jo prigimtį ir vedęs prie jo asmenybės deintegracijos, demoniško pasąmonės galių prasiveržimo ir net ligi savotiško pragaro mistikos. Pagaliau prie kito nusikaltimo ir fizinio kritimo, kuriame lyg ir pasigirsta šviesūs prisikėlimo akordai. Juntami čia ir žmo-

gaus ryšių su žeme, o taip pat ir savo dalios nujautimo momentai.

— Jūsų romano veiksmas vyksta prieš keliasdešimt metų Lietuvoje. Skaitytojai, kaip jau ne kartą buvo tai šen, tai ten užsiminta, ima pasigesti išeivijos literatūroje labiau šiandieninių ir šionyksių problemų. Kodėl Patys nepersikėlėte dabartin ir ar ateityje negalvojate šitai padaryti?

— Fizinė prasme "Aidai ir šešėlių" veiksmas vyksta Lietuvoje gerokai seniau. Tačiau erdvės ir laiko kategorijos čia nėra labai svarbios: vidinė-dvasinė prasme jis, veiksmas, vyksta nedalomoje ir vakar ir šiandien Jurėno sieloje, kurioje praeitis ir dabartis susilieja vienu tūlėnu. Tai dalinai eina ir iš romane vaizduojamo žmogaus sampratos bei jo gyvenimo kelio vizijos: vidinė drama vyksta praėjusios ir dabarties sandūroje. O tatau bent iš dalies atsako ir į klausimą, kodėl nepersikelta dabartin. Ar tai kada nors padarysiu? Nežinau. Gal? O gal ir ne?

— Kai kurios Jūsų romano vietos primena šiandien gana madingą vadinamąją pasąmonės srauto metodą. Ką apie ją galvotumėte? Kiek jis yra tinkamas

šių dienų literatūroje ir kokie jo rezultatai mūsų šalyje beletristikoje?

— Pasąmonės pasaulis — sapnai, tolimiausių prisiminimų aidai, vos pajuntami vizijų momentai... — visa yra integrali ir neatskiriama žmogaus būties dalis ir visa tai kartais veikia kur kas galingiau nei išoriniai ar sąmonės reiškiniai. Šis žmogaus "požemių" pasaulis turi ne tik psichologinius, bet ir filosofinius pagrindus. Jis atsiskleidžia ir naujus žmogaus santykių su išoriniu pasauliu aspektus. Tad ir pasąmonės srauto metodas, kuris kai kuo primena surrealistinę rašymo techniką, nėra nei smerktinas, nei juo labiau atmestinas. Jis atsiskleidžia tam tikrą žmogaus dvasios tikrovės aspektą ir yra dalis realizmo, kuris neturi krantų ir kuriuo remiasi visos literatūrinės srovės bei kryptys. Kalbėti apie jo rezultatus mūsų literatūroje nesimorėtų — tai visų pirma būtų per daug platu.

— Kaip vertinate mūsų literatūros (poezijos, dramų, prozos) šiandieninę situaciją?

— Pradedant Donelaičiu ir baigiant šių dienų mūsų literatūra, vis randu joje tai, kuo nuširdžiai galiu pasidžiaugti, o taip pat sustoti ir susimąstyti ten, kur iškyla žmogiškosios

(Nukelta i 2 psl.)

V. K. Jonynas Sv. Kazimieras
(Lietuvių kopyčia Vatikane)

Derinant vienybę su niveliacija

Amerikiečių spaudoje vis dažniau tenka susidurti su keista prognoze, kad šis dešimtmetis gal galės būti kada pavadintas "ekonominio stabilizavimosi dešimtmečiu". Nežinia, kokie bus ir 80-tieji metai, todėl belieka tik tikėtis, kad kai kurie mūsų kultūriniai užmojai nuo viso to nenukentės, spauda išsilaikys ir visas judėjimas liks, daugiau ar mažiau, kaip buvęs. Aišku, kasmet apie tai prisimenama ir vis kitokiais akiniais žiūrima, nors nieko tuo neišsprendžiama.

Nieks nenori būti pranašu, ailiarmistu, ar jau "pro ir contra" išdiskutuotų mūsų organizacinių vienetų "niveliuojančių" susijungimų, ar "demokratiškų" nesijungimų, šalininkų. Retai ir tai pažiūrima statistiniais duomenimis, ypač atsižvelgiant į nūdienės sąlygas. O reikia mesti žvilgsnį į ateitį ir gerai pasiruoti kada nors, reikalui esant, prieiti prie vienokio ar kitokio jungimosi, kuris organizacinių vienetų galėtų būti kaip nors demokratiškai praktikuojamas akivaizdoje atsiradusios realybės, rodančios kai kuriuos neapibrėžtumus išeivijoje ir kai kuriuos pasikartojimus, kurie yra gal neekonomiški.

Aišku, kalbant lyg apie "geležinkelio, bankų, firmų jungimąsi", kultūra turėtų būti išskirta, nes ji mėgsta individualumą ir nesileidžia į joki "jungimąsi". Kaip jungimasis galima būti atlikti, derinant vieningumą su niveliacija, tesprendžia mūsų ekonomistai, sociologai, kultūrininkai, spaudos specialistai, organizacijų atstovai, ar kas nors, jei toks egzistuoja virš jų.

Neturint virš stovinčiojo išminties, juk ne vienas kartais atrodo, kad mūsų naujoji realybė ir mus silpninantieji pasikartojimai — jų neapibrėžtumas — kenkia ne tik kultūriniais už-

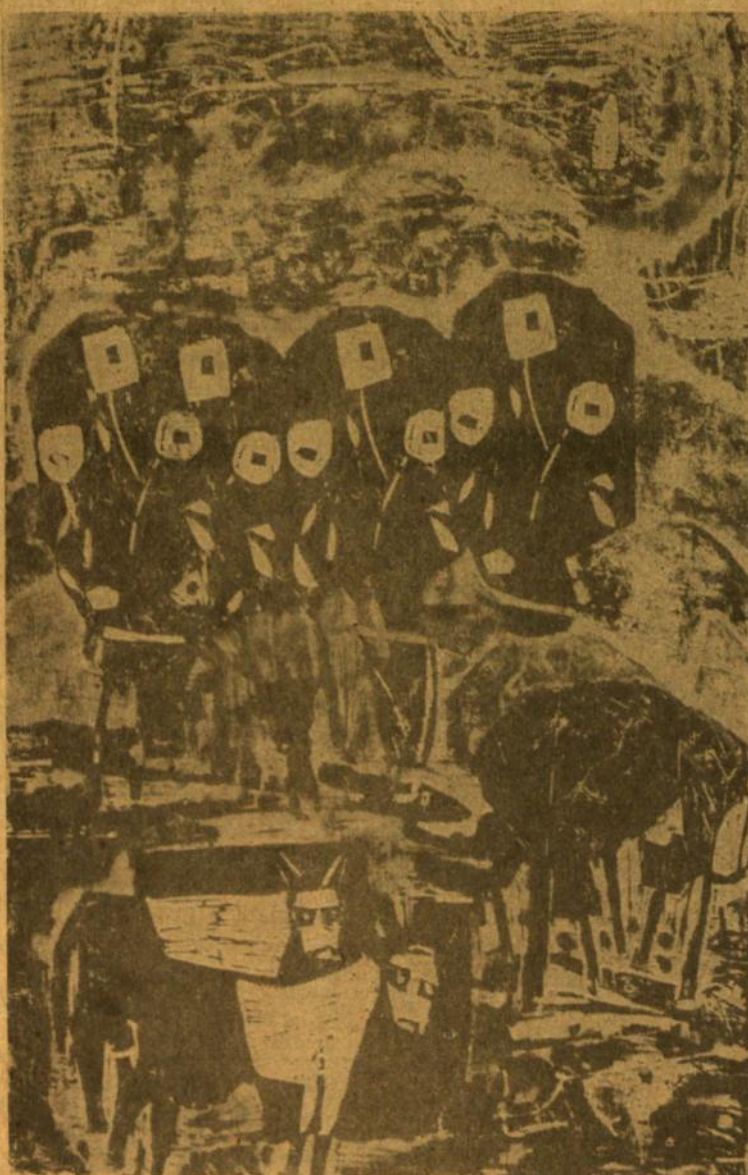
mojams, bet ir mus pačius silpnina, ypač jei nėra didelių galvųjų pajėgų augti. Šio kio augimo reikėtų, kol dar galima, nes matome ir tobulėjimo reiškinį. Jei jie laikini, reikėtų augimo ieškoti jungtyje, kad ir dailinėje.

Ar apsimoka apsiungti? Pavyzdžiui, sujungiant jaunimo spaudą į vieną stipresnį leidinį, kur visos organizacijos, panašiai kaip kuriuose laikraščiuose dabar, turėtų savo skyrius? Net su atskirais redaktorais? Kas bus tokio jaunimo žurnalo vyr. redaktorium? Čia ir visa problema. Ir, ar apsimoka tai daryti? Jaunuoliui skaitytojui tai būtų gal maloni utopija. Nes pasikartojimo tokiam leidiny būtų išvengta. Ir spausdinimas gal neveluotų, net būtų sutaupyta.

Aišku, jungimasis nėra lengvas klausimas. Nieks nenori jungtis. Nei senimas, nei jaunimas! Kiekvienas organizacinis vienetas, dažnai prižiūrimas geografiniai ar ideologiniai, laikosi kiek tik gali. Bet tie, kurie neprenu-meruoja visų jaunimo žurnalo, ir nežino kiek jų yra, o tokiu yra nemaža, daug vertingos medžiagos taip ir nemato.

Tik bet koks jungimasis mūsųose, atrodo, sunkiai išsprendžiama. Visa bėda, kad po tos ar kitos organizacijos susivayavimo ar to ar kito leidinio sustojimo, dėl savotiškos traumos ir psichologinio smūgio dingsta jų kūrybiniai syvai, visa atrodo jau per vėlu, numojama ranka bet kokiui atsigaivinimui. O to reikėtų vengti kaip maro ir jungtis, kol dar ne per vėlu, kol dar jungimosi sąlygas galima apšnekėti, stovint ant kojų, o ne parklupus ant kelių. Apjungti vienetai gal lengviau gautų ir valstybinę paramą, kai dabar, galų gale, atkreiptas dėmesys ir į "minority groups" šiame krašte.

P. Mln.

Viktoras Petravičius Iš ciklo "Simfonija" (spalvotas medžio raizgins)
Nuotr. V. Noreikos

Pulsuojanti gamtos ritmu

Viktora Petravičiaus dailės paroda Chicagoje

Tarp daugelio Chicagos lietuvių visuomenėje vykstančių parodų kai kurios būna išskirtinai geros. Viena iš tokių — Viktoro Petravičiaus grafikos ir tapybos paroda, kuri buvo atidaryta praėjusį šeštadienį, vasario 26 d., "Menės" patalpose, 2515 W. 69 St. Neįprasta vieta parodom, gal būt, ir nelabai dėkinga. Ne prie visų kūrinių galima lengvai prieiti ir patogiai į juos pažiūrėti. Taip pat ne per geriausias apšvietimas. Vienos sienos margumas paveikslams nedėkingas — mažina jų intensyvumą. Bet, kai stiprus kūrinių — atsilanko ir prieš aplinkos paruošimo trūkumus.

Viktora Petravičiaus paroda susideda iš 46 kūrinių. Daugiausia grafika ir tik penki tapybos darbai. Didelė dalis kūrinių yra suskirstyta į grupes, naudojant vieną pavadinimą, kaip pvz. "Pradžią", susidedanti iš šešių kūrinių, "Ritmas" iš septynių, "Simfonija" net iš dvylikos. Kiti skirstomi po du ar po tris.

"Pradžios" serijoje vystos subtilus moters ir vyro bendravimas.

ZITA SODEIKIENE

mas, pradedant vieniša moters figūra gamtos aplinkoje, baigiant vyro ir moters susiliejimu į vienetą, išlaikant atskiras jų savybes.

"Ritmas" susideda iš gana tamsių, nedidelio kontrasto, plonų linijų kūrinių, kurie pirmam žvilgsniui sukelia net blakų vaizdą, bet ilgainiui netrunka pastebėti ypatingą judėjimą, beveik chaotišką, neramų erotiškų atspalvių figūrinių bendravimų, pulsuojančių pagrindinių gamtos ritmų.

"Simonija" pasižymi didesniu lengvumu ir erdve. Čia iškyla spalva, subtili, rami, stambesnė kompozicija, skirtinga tematika.

Nors daugumoj V. Petravičiaus kūrinių gamta yra neatskiriama jų dalis, ji vis dėlto nėra nuobodė, nei vienoda, bet vis išskylanči skirtinguose bruožuose. "Simfonija", susidedanti iš didžiausios grupės kūrinių,

yra stipriausia visos parodos dalis.

Tapybos darbai, iš viso penki, sudaro seriją, pavadintą "Svajonė". Tai figūrinių kompozicijų kūrinių, švelnių spalvų, teikia poilsį akims ir jausmams. Tapybos technika yra labai skirtinga nuo grafikos, bet vis dėlto Viktoro Petravičiaus dvasiniai bruožai abiejose technikos yra tie patys, tik jie daug stipriau išryškėja grafikos darbuose.

Dekoratyvinis, paviršutinis grožis ar prašmatni technika Viktoro Petravičiaus kūryboje vietos neturi. Pati estetika glūdi dvasiniam kūrybos pajutime, meistriškai išsiskiriant paprasčiausiomis grafikos ir tapybos technikomis.

Šią parodą tikrai yra verta pamatyti. Ją surengė lietuvių jūrų skautijos Korp' Gintaras. Paroda šokiadieniais atdara nuo 7 iki 9 val. vak., šeštadienį ir sekmadienį nuo 12 iki 9 val. vak.

ATSIŠVEIKINOME SU MUZIKU JONU BYANSKU

VL. JAKUBENAS

Amerikos lietuvių muzikų visuomenė neteko vertingo ir veiklaus nario, kurio asmenybė ir praeities darbai mus rišo su jau atgyventais istoriniais laikotarpiais. Jonas Byanskas, pianistas — akompaniatorius, o praeityje ir choro bei orkestro dirigentas, viša savo muzikinę veiklą pašventė lietuviams. Gimęs Chicagoje 1894 m., žiūrint pragyvenimą teikiančios profesijos, jis buvo inžinierius mechanikas, baigęs Armour Technologijos institutą. Tačiau nuo pat mažens jis reikšėsi ir kaip muzikas, 1912 m. įgijęs ir šioje srityje diplomą su muzikos mokytojo specialybe. Lietuvių muzikinėje veikloje Jonas Byanskas reikšėsi jau nuo 1907 m. pradžios kaip pianistas akompaniatorius, Miko Petrausko bendradarbis. Nuo 1933 iki 1953 m. vadovavo Birutės chorui Chicagoje. Tuo laiku jam teko įvykdyti daugybę pastatymų: 1934 m. M. Petrausko operą „Eglė Žalčiū karalienė“, toliau — operetas ar muzikinius vaidinimus: St. Šimkaus „Cigonus“, D. Andrulio „Viengungius“, M. Petrausko „Sienapiūtė“; iš pasaulinio repertuaro — J. Offenbacho „Perikola“ ir (1948 m.) Fr. Leharo „Grovą Liuksemburgą“.

Nors savo pagrindinėje profesijoje nebūdamas muziku, J. Byanskas visą gyvenimą ir muzikos srityje išlaikė profesinį lygį kaip geros technikos pianistas ir tikslus bei atidus akompaniatorius. Atvykus į šį kraštą, yra pasitaikę akompanuoti dainininkams, atliekant J. Byansko parašytas lietuviškas dainas, kurios rodė jo taipgi ir sklandų teoretinį išsilavinimą bei muzikinį skonį. Pokario metais, atsiradus Amerikoje didelei bangai naujųjų ateivių, jų tarpe ir įvairių muzikos profesionalų, tarp jau anksčiau išskūrusių ir naujai atvykusiųjų, atsiradavo kartais visiškai suprantamų nesklaidumų, turint omenyje visai skirtingas praeities sąlygas. Malonu yra pastebėti, kad tai nelietė Jono Byansko. Jis pasižymėjo ypač malonių, širdingų būdų: jis džiaugsmingai primdavo kiekvieną atvykusių lietuvių. Akompanuodamas naujai atvykusiems solistams, jis domėdavosi kiekviena nauja lietuvių kompozitoriaus daina; reikalui esant, pasiūlydavo namo ir sąžiningai išmokdavo sunkesnius, jam neįprastus ar naujoviškesnius akompanimentus. Tvirtai įsikūręs, įėjęs ir tradicija, kaip akompaniatorius „senųjų“ ateivių organiza-

Jonas Byanskas

cijų ruošiamuose koncertuose, jis, progai pasitaikant, taip pat lengvai ir natūraliai įsijungė į gausių naujųjų ateivių muzikų būrį. Nors ir gimęs Amerikoje, jis savo lietuvių kalba mažai tesiskyrė nuo augusių Lietuvoje.

Paskutiniiais laikais, sunkiai valdydamas vieną koją, Jonas Byanskas rečiau pasirodydavo scenoje, nors ir išlaikė savo muzikinį lygį. Š. m. vasario 6 d. sekmadienį Jaunimo centre buvo Lietuvos vargonininkų sąjungos suruošta akademija pristatyti prof. J. Žilevičiaus knygai „Lietuvės vargonininkas Amerikoje“ ir drauge paminėti knygos autoriaus 80 metų sukaktuves. Toje akademijoje dainininkė Alviną Gedraitienę atliko tris J. Žilevičiaus dainas; jai akompanavo Jo-

nas Byanskas; akompanimentai nebuvo lengvi; jis juos mikiškai išskambino. Šis viešas pasirodymas buvo Jono Byanskio gyvenime paskutinis; netrukus atsigulęs ir užmiges, jis jau nebeprabudo.

Šalia savo ilgametės tarnybos Chicago lietuviškam muzikiniam gyvenimui, J. Byanskas tiek muzikine medžiaga, tiek ir asmeniškai darbu plačiai parėmė prof. J. Žilevičiaus įsteigtą Lietuvių muzikologijos archyvą.

Idomu, kad J. Byansko sūnus, Robertas Byan-Byanskas, yra taipgi išmokslintas muzikas, baigęs pilną kompozicijos mokslo kursą, jis vadovauja muzikos mokyklai Kalifornijoje. R. J. Byan-Byanskas yra parašęs nemažai veikalų įvairiose muzikos žanruose, vokalinėje ir instrumentinėje srityje; savo kūryboje jis dažnai vartoja lietuvių liaudies melodijas ar jų motyvus.

Jonui Byanskiui akis amžinai užmerkus, atsisveikiname su šviečia, lietuviškam menui atsidavusia asmenybe. Savo prigimtimi, vėlonis buvo sąžiningas ir kultūringas darbuotojas; reikalui esant, jis sugebėjo būti ir vadovu, praveddamas su Birutės choru koncertus ir įvykdydamas sudėtingus pastatymus. Aktingiausias Jono Byanskio veiklos laikotarpis praejo anksčiau, dar prieš naujųjų ateivių bangai čia atsirandant. Senosios emigracijos tarpe jo atminimas yra neišdildomas. Nuosirdžiai ir šiltai sutikęs naująją akademiją, Jonas Byanskas ir jūjų aktyse paliks ilgalaikį, šviesių ir giedrų atsiminimų.

ANTANAS VENCLOVA "KOMUNIZMO STATYBOJE"

Komunistai stato ne tik namus, laivus ar paminklus, bet taip pat "stato" ir socializmą bei komunizmą. Šis komunistinės kalbos žargonas yra įpilietintas ir jį sudaromose bei cencūruojamose lietuvių kalbos žodynuose, pvz. ir "Dabartiniam lietuvių kalbos žodyne" duodama "socializmo statyba". Apie šios rūšies "statybą" jie kalba savo propagandoje ir leidiniuose. Antanas Venclova, bėjęs komunistu, taip pat okupuotoje Lietuvoje "statė komunizmą" ir šią "statybą" parodė savo atsiminimų knygoje.

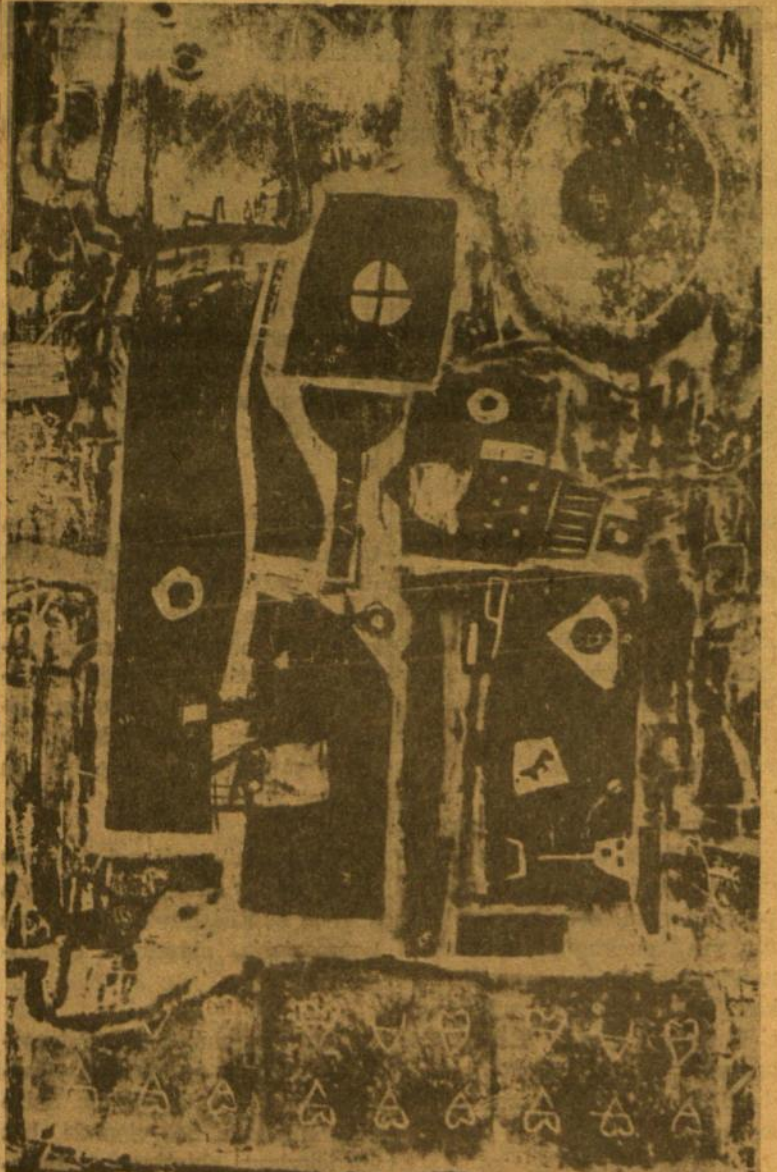
Rankose turio jo 1970 Vilniuje "Vagos" išleista "Jaunystės atrodima". Tai didelė 644 psl. jo atsiminimų knyga, rodanti jo kelią "per metus, įvykius, žmones". Jis, sunkiai susirgęs, pirmą kartą "neteoriškai" supratus, kad "niekieno gyvenimas nėra amžinas", ir tai jį privertė užrašyti, ką per savo gyvenimą artimais metais ir pažinę. Tačiau jis nevėlia užrašė, ir tai jį privertė užrašyti, ką per savo gyvenimą artimais metais ir pažinę. Tačiau jis nevėlia užrašė, ir tai jį privertė užrašyti, ką per savo gyvenimą artimais metais ir pažinę.

Tos pačios gimnazijos auklėtiniai

A. Venclovą gerai pažinau, nors artimesnių draugystės ryšių su juo neturėjau. Lankėme tą pačią Marijampolės Rygiškių Jono valstybinę gimnaziją, buvome toje pačioje klasėje (tik paralelinėse jos šakose), tais pačiais 1925 ją baigėme. Taigi kvėpavome tuo pačiu oru: turėjome tą patį direktorių, tuos pačius inspektorių, daugelį tų pačių mokytojų, vaikščiavome tais pačiais koridoriais, lankėme tas pačias mokinių pramogas ir kt. Kartu abu dirbome ir vienoje komisijoje, gimnazijos baigimo iškilmes ruošdami. Ideologiniai mokinių skirtumai visoj

gimnazijoje ir mūsų klasėje buvo ryškūs: vieni priklausė ateitininkams, kiti, mažoji mūsų dalis, — aušrininkams, o kai įsisteigė skautai — daugelis rado kelią ir į juos. A. Venclova nuo organizuoto gimnazijos mokinių gyvenimo, kiek atsimenu, laikėsi atokiai. Nepriklausė ateitininkams, bet nebuvo nė aušrininkas. Nuotikomis linko daugiau į kairę, bendradarbiavo liberaliniame Marijampolės laikraštyje "Šešupės Bangose", reikšėsi aktyvesniu

domėjimusi lietuvių kalba bei literatūra. Populiariuose anų dienų mokinių ginčuose, yra Dievas ar jo nėra, popiežius klysta ar ne klysta, turi žmogus laisvą valią ar jos neturi ir kt., A. Venclova nesirikiškė. Kapeliono tikybos pamokas lankė be mūrmėjimo, kaip jas lankė ir visi aušrininkai. Iš drauge paminėti knygos autoriaus 80 metų sukaktuves. Toje akademijoje dainininkė Alviną Gedraitienę atliko tris J. Žilevičiaus dainas; jai akompanavo Jo-

Viktoras Petravičius iš ciklo "Simfonija" (spalvotas medžio raizgynas. Nuotr. V. Noreikos)

ar organizacinio priklausymo gimnazijoje būtų buvęs persekiojamas, nors "Aušrinėje" ir būdavo pasisakymų, palyginančių nepriklausomas Lietuvos mokyklas su kareivinių režimu. Bet "Aušrinėje" mielai taip pat spausdino Majakovskio eilėraščių ir Gorkio kūrybos vertimus. Vadinas, žvalges ir "šviesą iš Rytų", ir tai nebuvo niekam kokia paslaptis. Nepriklausomos Lietuvos garbei reikia pasakyti, kad ji tokius leidinius toleravo. Šiaip gimnazijos auklėjimo kryptis buvo aiškiai krikščioniška — tautinė, absoliučiai daugumai mokinių priimtina ir sava. Jautėm, kad tik nepriklausoma Lietuva mums plačiai atidarė savų mokyklų duris, tad patenkinti rengėmės savos tautos ir valstybės ateities darbui.

Reakcijos citadelės

A. Venclovos atsiminimų Lietuvos mokykla kitokia. Jis dabar ją vertina komunisto požiūriu: "Mokyklos, ypač gimnazijos, — rašo jis, — buvo tikros reakcijos citadelės, kur vežėjo nacionalizmas ir sovinizmas — neapkynta kitoms tautoms, pirmiausia lenkų ir rusų... Neolituanai, skautai, ateitininkai, pavasarininkai ir angėlaičiai — štai kur fašistai ir kunigai sugrūdę mūsų jaunimą ir štai iš ko ruošė savo įpėdinius".

Tad savo pareigą jis, Dekanovo pasodintas į okupuotos Lietuvos švietimo komisaro kėdę, laikė "iš šaknų keisti visą auklėjimą". Modelį atvežė rusiški tankai: "Fašizmo są nekenčiau visa siela. Žinojau, kad fašizmas — tai žiauriausia priepaūda, kultūros naikinimas, pagaliau karas." O naujoji santvarka, kuri susikūrė Lietuvoje, Komunistų partijos vadovaujama, — tai mano santvarka". Santvarka, nuo savęs pridėkim, kurioj "nėra" žiauriausios priepaūdos, kultūros naikinimo ir karo. Tai, A. Venclovos žodžiais, "naujas, geresnis gyvenimas", todėl jis tuoju pat uždraudžia vartoti senuosius vadovėlius, iš mokyklų programų išbraukia Vydūną, Satrijos Ragana ir kitus lietuvių autorius, iš bibliotekų liepia išimti tautinės dvasios jį ir kitų autorių raštus, iš pagrindų keičia teatrų repertuarą, išmeta visus autinčius ženklus

KALBAMES SU VACIU KAVALIŲNU

(Atkelta iš 1 psl.)

egzistencijos — condition humaine — problemos momentai. O tai nesunku rasti visuose mūsų literatūros žanruose: poezijoje, prozoje ir dramoje. Džiaugiuosi ir kai kuriais mūsų kritikais, kurie, šiame krašte išėję mokslus, dėjo aukštosios mokyklose ir bent retkarčiais su giliu įžvalgumu stabtelia prie vieno ar kito mūsų prozos ar poezijos kūrinio. Nemažiau ima džiuginti, kai iš okupuotos Lietuvos pasiekia koks kūrėlis, kuriame nerandį vadinamo socialistinio realizmo priedų. Tačiau vienur trūksta laisvės, o kitur — gimtosios žemės ir iš jos gelmių kylančios tautos sielos melodijos.

Kaip žinome, esate studijavę prancūzų literatūrą. Tai, be abejo, sekate ir dabartinius jos kėlius. Būtų idomu sužinoti, kaip vertinate šiandieninę jos situaciją ir vietą pasaulinėje literatūros raidoje? Ar galima dar kalbėti apie jos kūrybingumą ir išradingumą su ta pačia

ir simbolius. Bet, tai darydamas gyvena ne savo paties galva: "Rūpesčių buvo daug, labai daug. Dabar dažnai užsukdavau į buvusius Užsienio reikalų ministerijos rūmus, kur buvo įsikūrę Lietuvos Komunistų partijos Centro Komitetas. Vis energingiau jis vadovavo naujosios Lietuvos gyvenimui" (būdinga, kad neribojama jo pataikavimą taip pat rodo ir didžiųjų raidžių rašymas pavadinimuose).

I Maskvą "Stalino saulės" parvežti

A. Venclova taip pat paskiriamas į Liaudies Seimą. Iš jo narių skiriama tam tikra įgaliojama komisija vyksti į Maskvą. Vieną rytą jis įvyksta. Traukiny kartu A. Venclova, P. Cvirka ir L. Gira (Nėris su Korsaku į Maskvą buvo išvykę prieš kelias dienas). Sutikimai Gudijos Molodecno ir Maskvos Baltarusijos (pažodinis rusiškas dabar ok. Lietuvoje vartojamas vertimas, turėtų būti: Gudijos — St. B) stotyje. Posėdis Kremluje. "Prezidiume stovėjo ir plojo Kalininas, Vorosilovas ir Budionas, maršalai ir ministrai. Pirmą kartą pamatėme ir Staliną. Jis stovėjo prezidiumo paskutinėje eilėje ir taip pat plojo". Pranešimą padarė Justas Paleckis, kalbėjo Matas Mickis, Pranas Zibertas, Salomėja Nėris skaitė ištrauką iš savo Stalino poemos. "Aukščiausioji Taryba vieningai

(Nukelta į 6 psl.)

nuostaba kaip 19 amž. pabaigoje ir 20 amž. pirmoje pusėje?

— Prancūzų literatūra 19 a. pabaigoje — ir ne tik pabaigoje — bei 20 a. pradžioje tikrai turėjo galingų kūrėjų. Stiprių poetų, romanistų bei dramaturgų ji turi ir šiandien. Ar jie tokie pat dideli ir galingi, kaip ir pirmieji, kategoriškai teigti kol kas nedrąsu: esame prie jų per daug arti, ir mūsų žvilgsnis jų didumo kartais gali ir neapimti. Tačiau apskritai literatūroje

DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

2434 West 71st Street

Val: pirm. ketv. 1 iki 7 popiet. antr. penkt. 1-5. treč. ir šešt. tik susitarus.

Dr. Ant. Rudoko kabineta perėmė

DR. EDMUND E. CIARA
OPTOMETRISTAS

2708 West 51st Street

Val: pagal susitarimą: pirmad. ir ketv. 1-4 ir 7-9; antrad. ir penktad. 10-4; šeštad. 10-2 val.

Tel. 735-4477 Res. PR 8-0880

DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGE

SPECIALYBĖ — NERVŲ IR EMOCIJŲ LIGOS

RAWFORD MEDICAL BUILDING 6449 So. Pulaski Road Valandos pagal susitarimą

Rezid. Tel. GI 8-0873

DR. W. M. EISIN - EISINAS
AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGŲ GINEKOLOGINĖ CHIRURGIIJA

6132 So. Kedzie Ave., WA 5-2670

Valandos pagal susitarimą. Jei neatsiliepa, skambinti: MI 3-0001

Tel. — BE 3-5893

DR. A. B. GLEVECKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

Specialybė Akių Ligos

3907 West 103rd Street

Valandos pagal susitarimą

Ofiso tel. PR 8-2220

DR. JANINA JAKŠEVIČIUS
JOKSA

VAIKŲ LIGOS

2656 West 63rd Street

Pirmad., antrad., ketvirtad. ir penkt. nuo 12 iki 3 val. ir nuo 5 iki 8 val. vak. šeštad. nuo 1 iki 4 val.

Ofs. PO 7-6000 Rez. GA 3-7278

DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

3844 West 63rd Street

VAL: kasdien nuo 1-4 p. p. ir 6 iki 8 val. Trečiad. ir šešt. d. uždaryta

Ofiso ir buto tel. OLYmpic 2-1881

DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

1407 So. 49th Court, Cicero

Val. kasdien 10-12 ir 4-7. Trečiad. ir šeštad. tik susitarus.

DR. ALG. KAVALIŲNAS
VIDAUS LIGŲ IR KRAUJO SPECIALYBĖ

5540 South Pulaski Road

Valandos pagal susitarimą Skambinti — 585-2525

Tel. ofiso ir buto OLYmpic 2-4159

DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

1443 So. 50th Avenue, Cicero

Kasdien 1-3 val. ir 5-8 val. vak. Iškylus trečiadienius Šeštadieniais 12 iki 4 popiet.

Tel. RELiance 5-1811

DR. WALTER J. KIRSTUK
(Lietuvis gydytojas)

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

3925 West 59th Street

Val: pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. nuo 12-4 val. p. p. 6-8 val. vak. šeštad. 12-2 val. p. p. ir trečiad. uždaryta

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGE

KODIRIŲ IR VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTĖ

MEDICAL BUILDING

7156 South Western Avenue

Pirmad., antrad., ketvirt. ir penkt. nuo 11 val. iki 1 val. p. p. ir nuo 6-8 val. vakare. Trečiad. nuo 11 val. ryto iki 1 val. p. p. šeštad. 11 val. ryto iki 3 val. p. p.

Ofiso telef. RE 7-1168

Res. tel. 239-2919

Perskaityt "Draugą" duokite kitiems pasiskaityti.

Prancūzijos gyvenimas teka nutrūkstamai, plačiai, giliai ir gaivalinga srove, kurios dominuojantis bruožas — filosofinė egzistencialistinė mintis: žmogaus gyvenimo prasmės ieškojimas, jo metafizinė vienatvė ir išgąstingas likiminis nerimas — l'angoisse devant son destin. Kokia jos vieta pasaulinėje literatūros raidoje, šiandien taip pat dar būtų sunkoka kiek tiksliau pasakyti, nors ir aišku, kad apskritai jos pozicija gana tvirta, kad, galimas daiktas, vadinamas naujasis romanas, naujos literatūros kritikos kryptys, teatras — drama ir poezija turi įtakos ir kitu kraštu literatūrai.

DR. MARIJA LINAS
AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGŲ

2817 West 71st Street

Telef. HEMlock 6-3545

(Ofiso ir rezidencijos)

Valandos pagal susitarimą

Ofiso HE 4-1818 Res. PR 6-9801

DR. J. MEŠKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

SPECIALYBĖ VIDAUS LIGOS

2454 West 71st Street

(71st ir Campbell Ave. kampas) Pirmad., antrad., ketvirtad. ir penkt. nuo 3 val. popiet iki 7 val. vak. Ketvirtad. ir šeštad. nuo 9 val. ryto iki 11 val. ryto — tik susitarus.

DR. FRANK PLEČKAS
OPTOMETRISTAS

Kalba lietuviškai

2618 W. 71st St. — Tel. 737-5149

Tikrina akis. Pritaiko akinius ir "contact lenses". Val. pagal susitarimą. Uždaryta treč.

DR. A. PUSTELNIKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

SPECIALYBĖ VIDAUS LIGOS

5159 South Damen Avenue

Tel. Ofiso PR 6-7800; Namų 925-7697

Valandos tik pagal susitarimą. Trečiadieniais uždaryta

DR. ZIGMAS RUDAITIS
SPEC. ORTHOPEDIJOS LIGOS

2745 West 68th Street

Tel. 737-2290; ofiso ir rezidencijos

Pirmia liguos tikrai susitarus — (By appointment)

DR. LEONAS SEIBUTIS
Inkstų, Pūslės ir Prostat/CHIRURGIIJA

2656 West 63rd Street

Val. antrad. nuo 1-4 popiet ir ketvirtad. nuo 5-7 vakare

Ofiso tel. 776-2880; Rez. 448-5545

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

Adresas: 4255 W. 63rd Street

Ofiso tel. RELiance 5-4416

Rez. GHOvehill 6-0617

Valandos: pirm. ir ket. nuo 12 val. iki 2 val. p. p. ir nuo 7 iki 8 val. vak. antr. ir penkt. nuo 12 iki 2 val. p. p. ir vakarais pagal susitarimą

DR. P. STRIMAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

Bendra praktika ir chirurgija

Ofisas tr. rez., 2652 W. 59th St.

Telefonas 925-8296

Valandos: 2-8 v. v. penktad. 10-13 ryto, 2 iki 3 val. vak. šeštad. 1-4 v. vak. Treč. ir sekmad. uždaryta

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

Bendra praktika ir moterų ligos

Ofisas tr. rez., 2652 W. 59th St.

Tel. PROspect 8-1235

Ofiso val: Pirm., antr., treč. ir penkt. nuo 3 iki 4 val. ir nuo 6 iki 1 v. v. šeštad. 2-4 val. popiet ir kitu laiku pagal susitarimą

DR. P. HUMASON, M.D., S.C.
CHIRURGAS

2454 West 71st Street

Pirminėja liguos tik susitarus

Val. 2-4 p. p. ir 6-8 val. vak. Trečiad. ir šeštad. uždaryta.

Tel. PROspect 6-9400

DR. ONA VASKEVIČIUS
(VASKAS)

GYDYTOJA IR CHIRURGE

6648 South Albany Avenue

Val: pirm., antrad., ketv. 6-8 val. vak. penkt. ir šeštad. 2-4 popiet ir kitu laiku pagal susitarimą

Tel. ofiso PR 6-6446

DR. F. C. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

3107 West 71st Street

valandos 1-6 val. popiet

Treč. ir šeštad. pagal susitarimą

DR. PETRAS ZLOBA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

6449 South Pulaski Road

Ofiso tel. 767-2141, Namų 630-4850

Val: pirm., antr., ketv. 2-5 ir 6-8, penkt. 3-5, šeštad. pagal susitarimą.

Kelios valandos su Algimantu Keziu

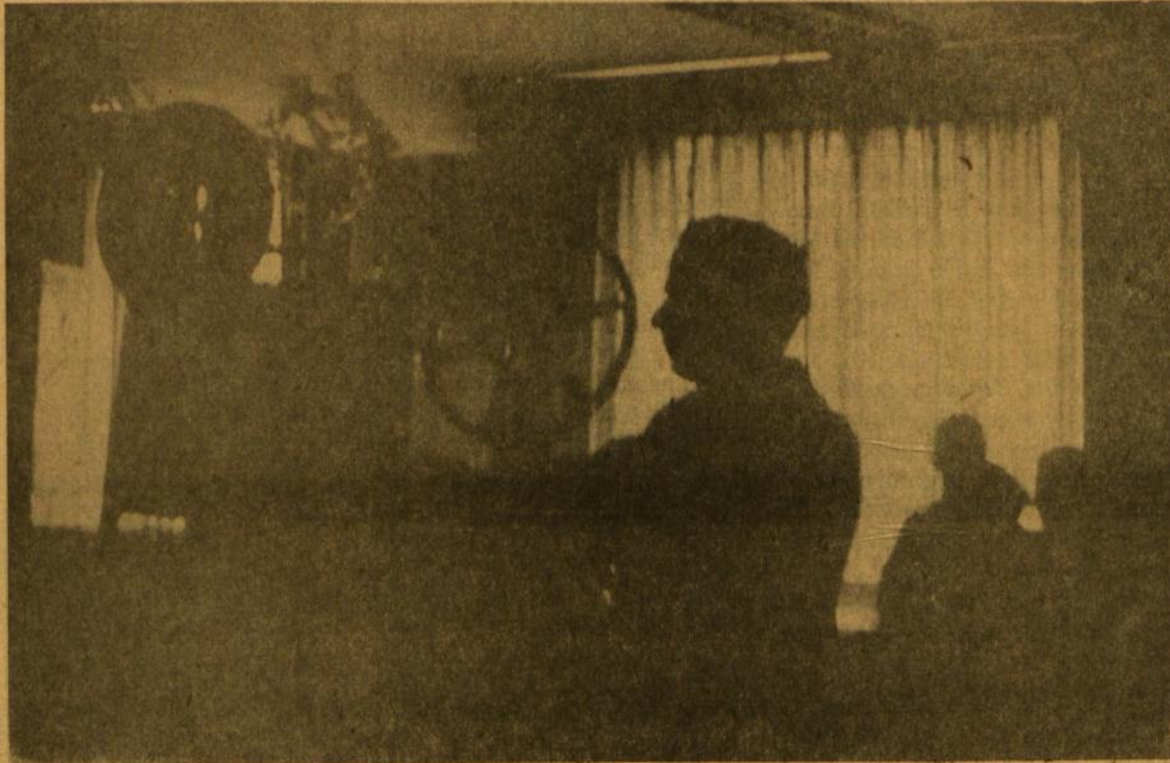
JURGIS JANKUS

Aną dieną Algimantas Kezys buvo bepravažiuojas pro Rochesterį, bet gerų žmonių sulaikytas, leido parapijos salės sienas nukabininti savo darbo meninėmis fotografijomis ir priedo dar parodė pirmuosius šešis iš „Dvylikos“.

Šeštadienio vakare ir beveik visą sekmadiesį prie fotografijų žiūrovų netrūko. Kai kas net po kelis kartus grįžo ir negalėjo atsisėbėti, kad vien su foto aparatu, be jokių kitokių išmonių, ir dar tik vien juodu ir baltu, žmogus galėtų to pasiekti. Iš tų pačių žiūrovų jau daug kas turi foto aparatus, daug kas fotografuoja, kai kas net jau ir neblogo, bet atsistojęs prie Kezio darbų ne vienas suglumo. Vienas net atvirai pasisakė: „Žiūriu ir galvoju, kodėl man taip neišeina. Piktiausia, kad viskas surinkta čia pat iš panosės: kreivas medelis, kelios smilgos, tuščia miesto aikštė, keli karveliai. O aš, kad tu kur sukeptum, vis ieškau didelių daiktų. Kai fotografuoji, atrodo, kad dideli, o kai išaiškini, taip sumažėja, kad nė pačiam nebėra ko žiūrėti.“

Taip jau yra: tikras menininkas ir menkučiuose daiktuose ižiūri vertybes ir moka pažvelgti iš tokio kampo, kad jie ne tik suvinta kitų neižiūrėta šviesa, bet suspindi ir gilia mintimi. Tiesa, Kezys tos minties savo užrašais niekur neperša, nors gal tai ir būtų ne pro šalį. Stai žmogus, menkutis toks, stovi šalia nežmoniško sunkumo sienos, per kurią, lyg išsekęs krioklys, krinta lengvučiai šviesos dribsniai. Tą sieną jau pastatė žmogus, o dabar jis pats toks menkutis prieš ją, lyg ir sakytų: „Aš tave sukūriau, o tu mane gali sutraiškyti.“ Vėl kitas velka savo paties šešėlį, tokį formos netekusį, per tuščią aikštę, žmogaus rankomis sukurtą dykumą; arba kėdžių džinglės vienas užsimetęs, pasirengęs pabusti ramybei, o gal siaubui. Ir taip toliau, ir taip toliau. Kiekvienas paveikslas sustabdo ne tik pasigrožėti, bet ir susimąstyti.

Šių laikų fotografinė technika atvėrė foto menininkui beveik neribotas galimybes. Mechaninėmis, optinėmis ir cheminėmis

Kun. Algimantas Kezys demonstruoja savo filmą „Dvylika“.

Nuotr. V. Maželis

priemonėmis jis sukuria tokių efektų, jog dažnai nebeįmanoma net atspėti, kaip to pasiekta. Nežinau, ar Kezys mėgina jomis naudotis, neatėjo į galvą net paklausti, tik žinau, kad toje parodoje tebuvo tik paprastos, tiesioginės daiktų ir žmonių nuotraukos, net vargu ar buvo kuriai nors panaudotas dirbtinis apšvietimas. Viskas paimta, kaip rasta, tik išlaukta paties geriausio akimirkos, paties geriausio apšvietimo, rastas pats geriausias priėjimo kampas. Tikslus daikto išskyrimas iš aplinkos, meistriškas mokėjimas nubarstyti arba šešėlių tamsumon panerti pirmąjį minčiai nereikalingas smulkmenas, verčia žmogų sustoti, kartais susimąstyti, o kartais tik pasakyti: „Gražu“.

Pirmoji pusė DVYLIKOS irgi padaryta su tokiu pat kruopštumu, apdairumu ir skoniu. Nors pats turinys ir ypač mastas (apie 10 minučių vienam veteranui) negalėjo palikti daug vietos reikšmės fotografijos menininkui, bet vis tiek ir čia jis rado kur paskleisti šilumos ir formą, ir spalvą, ir kompoziciją. Ypač Vaitkaus, Krupavičiaus ir Galdiko segmentuose tokių momentų gausu. Gražių didmiesčio akimirkų yra ir Sidzikausko ga-

baliuky. Labiausiai reportažiškai išėjo Šimutis ir Žilevičius. Apskritai, dešimtyje minučių ką žmogus, rodos, tegali sutalpinti, o čia sutalpinta daug. Kiekvieno veterano vaizdas įrašytas aiškiai ir tikras, nors ir nepilnas. Jeigu būtų buvę galima pridėti dar dešimt minučių, gal būtų galima buvę parodyti, pavyzdžiui, ir Vaitkaus ne vien tą iškilmingai susikaupusią, bet ir nerūpestingai džiaugsmingą pusę (o juk kaip jis moka žavėtis net ir smulkiausiais dalykais), ar kad ir Krupavičių ugnimi sužibuojančią. Bet ką padarysi, dešimt minučių tėra dešimt minučių, bet ir jį jas sugebėta sudėti tiek, kad tas šešetas ilgiam laikams paliks gyvi ir pilni šilumos savo kraštu bei jo reikalams.

Žiūrint filmą, vis kilo mintis, kad darbas turėjo būti daromas su labai maža pinigų, bet ir čia jų trūkumas labai gražiai užpildytas išradimu. Spėju — kur trūko pinigų, nuvežti reporterę, įscenizuotas pasikalbėjimas telefonu (Sidzikauskas), ar net susirašinėjimas laiškais (Vaitkus). Pati reporterė, Ramunė Kvilytė, savo darbą atliko visiškai gerai. Jeigu Pūkelevičiūtės gražiai parašytus tekstus būtų perdavusi su mažiau „artistinio“ patoso, o

paieškojusi būdo, kaip juos paversti paprastu pasikalbėjimu, filmas būtų išėjęs šiltesnis ir žiūrovui dar mielesnis.

Apskritai, pažiūrėjus pirmuosius šešis, širdį užgulė savotiškas liūdnumas, lyg verstum nuostabios knygos paskutinį lapą, žinodamas, kad niekas daugiau jos nebepraskleis. Tai paveikslas išeinančių žmonių, nebepaliekančių jokio tęstinumo. Graži intencija parodyta, pavadant reporterės darbą jaunuolei, bet to nepakako pajusti, kad tie, ant slenkščio bestovį žmonės, nėra paskutinieji mohikanai. Kažin ateityje ar nebūtų gera išeinančius suvesti su ateinančiais ar ir jau atėjusiais. Idomių momentų galima būtų sukurti, jei seną dailininką prakalbintų jaunas, seną mokslininką, diplomata ar visuomenininką kas nors iš didelio būrio jaunųjų, galima būtų parodyti ir vyresnio rašytojo susitikimą su jaunesniu. Pagaliau būtų labai gera paieškoti užfiksuotųjų momentų ir pačių jaunųjų darbininkų gyvenime. Žinau, tam trūksta ir laiko ir pinigų. Keziui trūksta laiko prieiti prie kito šešetuko, kad nėra pinigų užmokėti už laboratorijos darbus. Visą reikia pasidaryti pačiam, o taip žmogus tikrai ne-

VIDURŽIEMĮ

Pietų Amerikos lietuviams

MARIJA SAULAITYTĖ

karaliskomis palmėmis
Apsodnai vieną vasarą —
pradžią, vidurį, pabaigą

pasodinau, apsaugoju,
išauginau —

prigijo jos, nes aš jų taip norėjau,
nes saulė kiti įkabino

★

dar
atsimenu
tavo balsą

dar
atsimenu
tavo veidą

tik akų
negaliu
prisiminti

★

kad tu dainuoji, žinau,
nes tylą dabar kitokia.

kad tu svajoji, žinau,
nes tai, ko nebuvo, yra.

kad tu gyveni, įsitikinau
kiekvienos snaigės
nesijaukiančiu iširpimu.

★

nespėjau suprasti tavęs —
laikrodį išmūšė dvyliktą valandą.
stiklo krislės atkuria tave —
langą, per kurį regėsiu
beveik viską.

nebebus tavęs
ateinančiuose rytuose,
kuriuose sąmonė įjungia
laiko eiga.

tu priklausai
baltam pajūriui,
paskutiniam saulės išryškėjimui
žmogaus akims.

žiemoja naktys, dienos.
žiemoja vidurdieniai, vidurnaktiniai
toli šiaurėj.

★

kaip greitai lėktuvas neša
per Andų kalnus —
prošvaistes kitų pasaulių.

kaip staiga anoj pusėjieka
aksominiai slėniai.

kaip staiga ametistas tamseja
lėtesniame šviesos lūžime.

kaip netikėtai
užspringsta žodžiai.

★

vasarą suradau tave,
vasaros nepamiršiu.

tai buvo vienintelė vasara,
nepabūgsianti šalnos.

viduržiemį alsuoju vasara:
dvispalvė dienoj nenukritę lapai.

★

audros išdrėkinti,
giedros išdžiiovinti.

persunkti saulėlydžių
molio kauburiai

auga kasryt
nyksta kasnakt.

kaip mes.

★

tos pačios dainos
aidi tingiau
tropikų saulėj.

ir dienos kitaip gyvos —
lengvos, stiprios,
neribotos.

ir dienos kitaip gyvos —
bet visą žemę apkabinęs,
bunda

pažinimui
žmogaus ir nežmogaus.

★

vakar skubėjome per vartus
senamiestį.

ankštos gatvės,
gyvi mūrai,
pėdos ant pėdų.

kampinės krautuvės lange
mūsų sielos išstatytos
parodai

tik kai kuriems

ir tai — be mūsų.

★

penkios nuotraukos
ir ilgesys.

nenorėjau daugiau,
kal liktų laisva

eukaliptams vėjoje
blizgėti.

gėlėms vėsliaiame spalvingume
nenublikti...

kada atsirado ilgesys?

Tarp ramybės ir šūvių

Šiandieniniai įspūdžiai iš Šiaurinės Airijos rašte ir nuotraukose

JONAS DOVYDĖNAS

(Tęsinys iš praėjusio šeštadienio)

Išganymas

Vieną dieną laikraščiai praneša, kad i Belfastą atvažiuoja iš Los Angeles evangelistas Arthur Blessitt. Jo tikslas — išganyti katalikus ir protestantus. Jisai paskelbia, kad jeigu visi žmonės nukreiptų savo širdis į Jėzaus Kristaus begalinę meilę, Šiaurinėje Airijoje atsirastų taika ir laimė. Žodžiai tikrai gražūs. Norėdamas tuos žodžius pabrėžti ir dar labiau įtikinti žmones, jis vaikšto po miestą, tempdamas dvylikos pėdų medinį kryžių. Jo kryžius irgi vertas visų žmonių dėmesio, nes kryžiaus gale įtaisytas mažas ratukas su gumine padanga. Ši nuostabi kryžiaus patobulinimą visi laikraščiai iš fotografijų, dėja, iškirpo.

Savaitgalis

Šeštadienio rytas. Saulės dar nesimato, o jau devinta valanda. Aš susidedu savo aparatą i krepšį ir išeinu fotografuoti geltoną šviesą, eilės mūrinių namukų, paskendusius ru-

denio ryto miglose ir tirštuose anglių dūmuose, kurie, pakilę iš kaminų, leidžiasi atgal į žemę. Lyg kokia antklodė užmetama ant viso miesto. Mašinos degina lempas, gatvės dar tuščios. Vienas kitas vaikas išbėga iš namų, pabaidydamas nuo gatvės grindinio karvelius. Keletas veidų pasirodo languose ir įtartinai žiūri į mane ir į mano aparatą, kabančius ant kaklo.

Atrodo ramus šeštadienio rytas, skirtas poilsiui ir šeimos reikalams. Sugrįžęs į savo kambarį, žiūrinėju krūvą trijų dienų laikraščių, kurių puslapiuos sudarytas ištisas baisenybių katalogas.

Šeštadienio ryte, trečią valandą, kareiviai sušauo dvi moteris, sužeidžia trečią toje pačioje mašinoje. Vyras vairuotojas kažkaip laimingai neužkliudytas. Pasirodo, užmuštosios moterys yra seserys, viena devyniolikos metų, kita dvidešimt devynių, ištejęsusi ir palikusi keturis vaikus. Vėliau tą pačią dieną Newry miesto gatvėje nušauti trys vyrai. Kariuomenė kaltina juos neklusnumu, įsakymo sustoti nepaisymu ir dar pridėda, kad šie vy-

rai vykdė gatvėje apiplėšimą, o pastebėti — mėgino pabėgti.

Newry mieste prasiveržė maištas, kuris siautė čia dvi dienas. Belfaste tą pačią dieną, antrą valandą, vienas vyras irgi buvo kliudytas kulku, bet išliko gyvas ir buvo nuvežtas į ligoninę. Nepaaiškėjo, kas jį pašovė: ar kareiviai, šaudydami į teroristus, ar IRA, apšaudydami kareivius. Toj vietoj tuojau kilo žmonių įtūžimas. Autobusai buvo sustabdyti, gazolinu aplieti, sudeginti, užgriozdinant kryžkelę. Beveik visas judėjimas sustojo. Tuo pa-

čiu laiku sprogo dar apie dešimt įvairių bombų ir granatų miesto centre ir Falls Rood kvartale. Gatvė, kur žuvo dvi seserys, moterys ir vaikai pastatė paminklą, apšodino jį gėlėmis, pašaukė televizijos ir laikraščių atstovus. Šios demonstracijos užrekorduotoje juostoje girdėjosi tik šūviai — devyni vienodi šūviai. Sekmadienio vakare viena pora įėjo į pirmą aukštą šokių salės ir paliko 25 svarų bombą prie lifto. Jiems išeinant pro duris, du policininkai, kurie, civiliška apsirėngę sėdėjo mašinoje ir kurie pastebėjo šio spektaklio pra-

džią, ištraukė savo pistoletus ir abu bombininkus pašovė. Vyras mirė ten pat, moteris buvo nuvežta į ligoninę. Du šimtai linksmy žmonių turėjo palikti šokių salę. Sekmadienio pramoga jiems buvo sugadinta. Po dviejų valandų bomba sprogo. Pirmi du aukštai buvo sunaikinti.

Spauda

Tą patį sekmadienį kariuomenės išleistas biuletenis rašė, kad laikraščiuose aprašytas čekoslovakų nušovimas buvo „bit of a fantasy“. Mat, prieš savaitę „Daily Mail“, Anglijos populiarius laikraštis, bet ne iš pačių gerųjų, pirmame puslapyje aprašė nušovimą Belfaste pirmo komunisto, infiltruoto iš Sovietų Sąjungos. Jis buvo vienaip ir kitaip apibūdintas tame pačiame straipsnyje. Pirmame skyriuje jis buvo čekoslovakas su lenkišku pastu, gale jau jis pasikeitė į lietuvių čekoslovakiskų pastu. Ir pradžioje ir gale buvo pabrėžta, kad šis sovietinis teroristas laikė rankose kalafiniką (galingas, rusų gamybos rankinis kulcosvaids), kurį kareiviai neva išsaugojo, kad ginklas nepatektų į katalikų teroristų rankas.

Visa šita istorija, kurią milijonai perskaitė pirmame puslapyje, gal būt, ir buvo fantazija nuo pradžios iki galo.

Gera žinoma pasakymas: kiekvieną rytą anglų lordai paskaito „London Times“, kad žinotu, ką manyti tą dieną apie pasaulį, gyvenimą ir meną. Jeigu būtų man leista tik vieną laikraštį visą gyvenimą skaityti — pasi-

(Nukelta i 4 pusl.)

TARP RAMYBES IR ŠŪVIŲ

(Atkelta iš 3 pusl.)

rinkčiau „The Times“. Nestoras, gerame popieriuje atspausdintas ir jį galima per vieną valandą nuo pradžios iki galo perskaityti. Dar svarbiau, kad šis laikraštis turi tam tikrą ritmą, sakyčiau, savaitinį ritmą. Kiekvieną dieną nereikia stebėti visu žinių iš visur. Paprastai laikraščiai yra įsikinkę į tą begaliniai mirgančią formą, kuri kasdien viso pasaulio vaizdą (t. y. iliuziją) naujai sudėsto iš mažiukų gabaliukų. Redakcijos turėtų skaitytis su žmonių dėmesio silpnumu. Nors iš kitos pusės laikraščiai šį broužą patys ir iššaukia. „The Times“ pateikia publikai tik tas žinias, kurios yra svarbios ir reikalingos, kaip dalis jo gyvenimo. Nors jau ilgą laiką „The Times“ yra konservatorių politikos advokatas, bet šis nusistatymas neužgožia kasdieninių įvykių aprašymo. Pavyzdžiui, „The Times“ buvo pirmas didžiųjų laikraščių, kuris pirmame puslapy smulkiai parašė kariuomenės naudojamus tardymo būdus, naudojamus fizinius ir fiziologinius politinių kalinių kankinimo būdus Long Kesh stovyklose. Šis tiksliai ir rūpestingai paruoštas straipsnis sukėlė sensaciją visoje Anglijoje, nor aprašyti įvykiai buvo prieš 3 mėnesius ir visiems gerai žinomi šiaurės Airijoje. Dar svarbiau yra tai, kad „The Times“ aprašo ne tik įvykius, bet bando surasti ir jų priežastis.

Amerikoje mums spauda pateikia tik sukalduotus faktus. Pavyzdžiui: „Mr. X, kuris buvo teroristų nušautas, yra 208 lavonas“. Arba: „IRA šeštadienį Belfaste susprogdino aštuonis pastatus“. Net toks atsakingas žurnalas kaip „Life“ neseniai rašė apie beviltišką šiaurės Airijos padėtį, kurią lygino su Vidurinių Amžių religiniais karais. Arba straipsniai apie vargšus žmones, kurie turi kentėti terora. Reikia, čia jau mums žinomo Arthur Blessit evangelija: jeigu tik teroristai nustos siauti Belfaste, jeigu tik bus įvestas Law'n order, jeigu katalikai ir protestantai liausis vieni kitų nekeisti, grįš taika ir laimė šiaurės Airijoje. Niekur nėra nagrinėjamos pačios situacijos priežastys. Amerikiečių spauda dažnai sudaro įspūdį, kad Airijoje šie biauūs įvykiai yra kažkokia didelė klaida, kurią dar labiau gilia katalikai, nusikreipę prieš protestantus. Amerikoje šiuo laiku jaučiasi didelė baimė pagrindinių gyvenimo ir valdžios pakeitimų, bai-

mė eksperimentų. Šią baimę gal nereikia visiškai pašalinti iš gyvenimo, bet naujų galimybių atvirą ir kietą svarstymą atmesti iš baimės būtų netikslu, nes tai atima tautos sugėbimą išnaudoti savo laisvę.

Man sugrįžus iš Airijos, šis trūkumas Amerikos spaudos labai aiškiai pasirodė. Visi geresni Anglijos ir Airijos laikraščiai atvirai ieško ir narsiai iškelia priežastis dabartinio neramaus šiaurės Airijos gyvenimo ir kalba apie valdžios pakeitimą. Neramumų priežastis sukėlė per 50 metų nesikeičianti Stormonto valdžia, kuri iš karto ir visus tuos 50 metų atskyrė Ulsterio katalikus nuo protestantų. Katalikų gyvenimo sąlygas sudarė tokias, kad šie niekada neturėjo tikrų piliečių teisių. Šiaurės Airijoje atsirado taika ir ramybė tik tuomet, kada Stormontas arba (Westminsteris) pripažino būtinybę valdžios pakeitimo. Mano manymu, šis pakeitimas bus sunkus ir nepasibaigs be kraujo praliejimo.

Žiūrint į dabartinius įvykius šiaurinėje Airijoje, matyti galutinis katalikų, socialistų ir komunistų (pastaruosius yra ir nemažai protestantų) atskilimas nuo Stormonto valdžios. Protestantuose matyti absoliutus nusistatymas prieš bet kokią politinio klausimo svarstymą, kuris liečia katalikų, radikalių tikslą — nutraukti ryšį su Britų karalija ir glaudis prie Airijos Respublikos.

Pastaba apie NICRA

Šiuo laiku, kai britų kariuomenė sušaudė tryliką žmonių Newry —Amerikos spauda jau pradeda ir smulkiau aprašinėti įvykius šiaurės Airijoje. Girdi, ten gresia revoliucijos ir karo galimybė. Tai vis sensacijos. Laikraščiuose skaičiau apie North Irland Civil Rights Association ir jos suorganizuotą milžinišką demonstraciją Newry prieš britus ir kariuomenę. Reikia pastebėti, kad spaudoje ši organizacija apibūdinta kaip airių katalikų organizacija. Tai netiesa. NICRA sudaro kelios dešimtys organizacijų. Kevin Boyle vienas iš pirmųjų organizatorių — socialistas, Edwina Stuart, visos organizacijos sekretorė — komunistė, netruksta ir kitokių visų rūšių marksistų. Žinoma, didelis procentas ir katalikų, bet jie ne vieni. Stormontui priešinosi visokie žmonės, tarp jų nemažai ir protestantų.

Svarbu žinoti, kad NICRA yra politinė organizacija, turinti politinius tikslus, ir kad šią organizaciją remia ne tik katalikai, bet ir visi kiti, kurie žiūri į visą šiaurės Airijos klausimą kaip į politinį pakeitimą, o ne kaip į religinį karą.

(Pabaiga)

Kai giminė sudeda savo kūrybinį derlių

Pokalbis su dailininku ir aktorium Jonu Kelečium

Aną vakarą, kai dail J. Kelečius, besiruošias trečiajai savo parodai, kuri bus atidaryta kovo 11 d. Ciurlonio galerijoje, sustojo rašančiojo bute ir pamatė sienoje kabantį nedidelį Lietuvos Meno mokyklos kūrėjo prof. J. Vienožinskio darbą, į jį žiūrėdamas, prisitarė: „Tai jis mane iš gimtųjų Obelių norėjo išsiųsti į meno mokyklą. Bet aš nepasidaviau. Mano galva tada buvo pramušta futbolui, ir vien dėl futbolo atsidėjau puikios rekomendacijos ir tuo pačiu meno mokyklos. Tik, kaip matai, sportininkas iš manęs neišėjo...“

Aš tada J. Kelečiui priminiau girdėtas kalbas, kad rimtieji mūsų dailės pasaulio vardai jį norėję iš Hanau stovyklos išsiųsti į meno mokyklą Freiburge, kuriai tada vadovavo V. K. Jonynas ir kt. „Tai tikra tiesa,“ pasakojo bičiulis Jonas, „bet tuo metu visa širdimi buvau įsijungęs į Atžalyno dramų sambūrį, tad jokios meno mokyklos man nerūpėjo“.

Šie faktai rodo, kad J. Kelečiaus prašymas pro šalį Obeliuose ir Hanau išėjo į naudą. Jei J. Vienožinskis anais metais jį būtų nusivėjęs į Kaną ar Vilnių, gal jis taip ir būtų uždušęs tarp drobių. Bet buv. futbolisto atsiradimas laisvę laimingu sutapimu sukryžiuvo jo kelius su režisierium J. Blekaitiu ir kitais, ir gimė mūsų ryškūs aktorius Jonas Kelečius. O. J. Vienožinskio siūlytą kelią jis susirado maždaug po 20 metų, kai laisvojo pasaulio lietuvių sostinėje nelemtai užroškusi teatrinė veikla kūryba degančiam menininkui liepte lipti rinktis tą sritį, į kurią jaunystėje meno žinovų buvo kreipiamas. Po studijų Chicago Meno Institute, po dviejų individualių ir gerai pasisekusių parodų, štai, šalia aktoriaus J. Kelečiaus gimė ir dailininkas J. Kelečius.

Mintyse grįžę iš Obelių ir Hanau, atitraukę žvilgsnius nuo J. Vienožinskio paveiklo, stabtelime čia prie konkrečių klausimų:

— *Mudu kalbėjome „Draugo“ kultūrinio priedo skiltyse, kai ruošėsi antrajai savo parodai prieš 3 metus. Tada pasakojai apie žavesį tiliu, nieko nesakančių pasaulių — abstraktų, į kuriuose parodoje ir įžengė. Bet taip pat pabrėžė, kad ateityje manai sugrįžti prie daugiaau apčiuopiamo pasaulio, bandydamas juos abu sujungti. Tad ir įdomu, kurį meno pasaulį atspindės ši trečioji Paties paroda?*

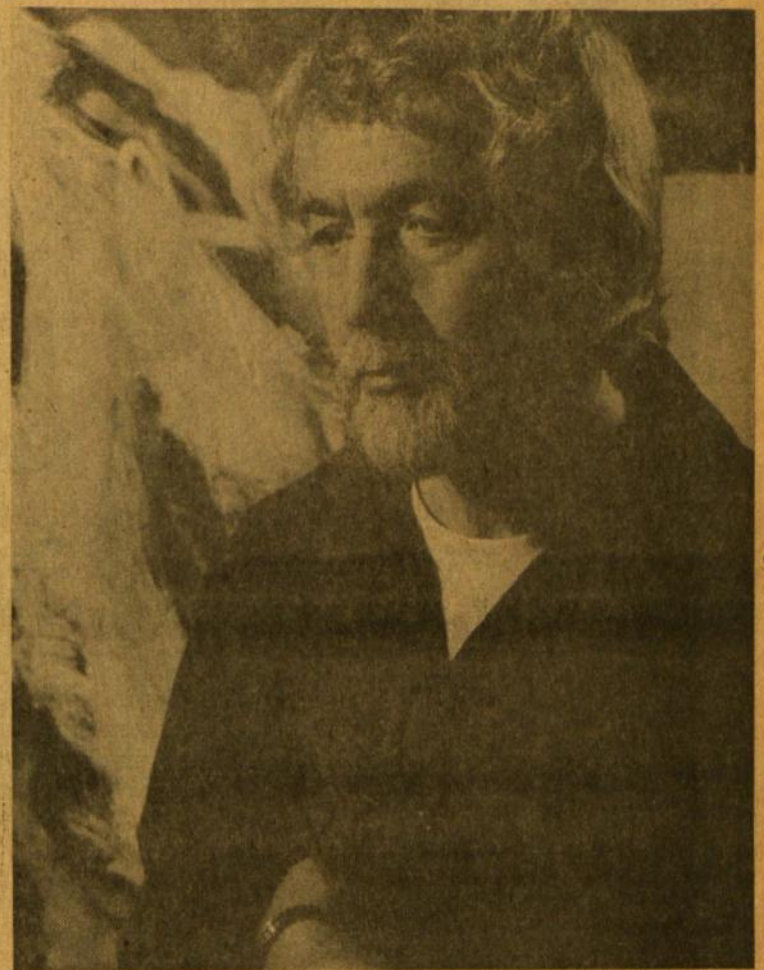
— Taip ir bus, kaip esu anksčiau kalbėjęs. Dabartinė mano tapyba dalinai ir klostosi tarp abstrakto ir gamtos. Tai nėra lengva išspręsti, bet pasiutusiai įdomu! Dirbant atsiranda didelė dvasinė kova. Sakysim, pasamone diktuoja piešti gamtovaizdį, jūrą, audrą, medį ar rudeni, kas būtų gana lengva išspręsti, jei tik tiek ir tenorėtum. Nėra sunku priepiešti medžių su rudais, geltonais lapais, pavadinti „Ruduo“ ir viskas. Puiku! Kaip atvirutė. Bet man daug įdomiau tai įvykdyti, nepriartėjus prie realybės. Tada atsiranda uždavinys, kurį turi nugalėti. O kartu ir jauti, kad tai yra kūryba. Žinoma, tai tik mano toks polėkis ir tik mano kūrybos interpretacija. Kiti gal tą patį jaučia, priartėdami prie visiškos realybės. Taigi dabartinėje mano kūryboje atsispindi abudu anksčiau minėti pasauliai, jie man kalba, jie man gyvi. Dabartinės mano drobės yra gana spalvingos, tiesiog dega, degu ir aš jas tapydamas.

— Kiek žinoma, į šią parodą jungi ir savo kraujo giminačius iš Kanados. Taigi paroda jau bus nebe individuali, t. y. vieno kū-

rėjo, bet giminės. Regis, tokių parodų lietuvių meno istorija ne daug težino?

— Ties šituo klausimu turėsiu sustoti truputį ilgiau, ir gal kam nors atrodys, kad daug kas skamba sentimentaliai ir net nepilnai atsakoma į klausimą. Tą darau dalinai tik dėl to, kad supažindinčiau Ireną ir Osvaldą su lietuviška visuomene, nes įjėdu Chicagoje, ir iš viso lietuviuose, tepasirodo pirmą kartą. Irena — mano sesers dukra — ateit, aš jai dėdė. Taip vadintis nenoriu, nes tada jaučiuosi labai senas. Man „dėdė“ visuomet simboli-zuoja seną žmogų. Neturiu daug giminių — tik seserį ir jos dukrą. Todėl Irena man kaip gėlė, kaip gražus žiedas mano gyvenime... Kartu išbėgome iš Lietuvos, vėliau karas išskyrė. Vokietijoje vėl susiradome. Gyvenome didelėje Hanau stovykloje. Ji ten lankė lietuvių gimnaziją. Čia jinau susitiko ir savo dabartinį Osvaldą Mickūną. Irena mylėjo gamtą, dažnai ateidavo iš pievų su ramunių prikaštytomis kasomis ir nešina glėbiais laukinių gėlių. Ji buvo tikra gamtos mergaitė. Mokėjo stebėti gamtą, moka ir dabar. Baigusi gimnaziją, su motina išvažiavo į Kanadą — į Sarniją. Dabar, galvoju, kaip ir kiekvienai jaunai mergaitei, taip ir Irenai buvo lengva pasislėpti, pasimesti, o ypatingai apsigyvenus švėtimame mieste, kur net nėra nei vieno lietuvių. Bet Osvaldas ir Irena, matyt, buvo skirti vienas kitam ir todėl labai netrukus abudu susituokė. Būdami ambicingi žmonės, abudu įsijungė į meną. Irena studijavo tapybą, gi Osvaldas skulptūrą. Todėl šiandien įjėdu gyvi ir kūrybingi. Apie giminės kūrybą daug kalbėti būtų nepatogu. Tegu kalba kiti. Tik viena noriu pastebėti, kad Irena Mickūnienė Kanadoje jau iškilusi ir žinoma IR-MIC vardu. Jau net keliolika galerijų Kanadoje ir keletą Amerikoje yra surengusios jos asmeniškai ir kolektyvinės parodas, kurioje ji yra gavusi nemažai atžymėjimų ir laimėjusių premijų. Šiuo metu jos paroda vyksta American Watercolour Society, National Academy Galleries, New York, N.Y. Tik galia, kad Sarnijoje nėra lietuvių, ir lietuviams Irena ir Osvaldas Mickūnai yra dar visai negirdėti. Todėl man ir atėjo mintis pasikviesti juodu surengti parodą kartu. O Santarai-Sviesai pakvietus, tai buvo lengva įgyvendinti.

— Aną kartą, rengdamas ant-

Dailininkas ir aktorius Jonas Kelečius

ra savo parodą Ciurlonio galerijoje, prisitarė, kad parodų lankytojų skaičius nedidėja, kad daugiausia matyti tie patys veidai su viena kita išimtimi iš jaunimo tarpo. Betgi, atidarant ant-rąją parodą, žmonių spūstis buvo tokia didelė, kaip Paties gimtųjų Obelių ataiduose. Ar po to nebūsi pakeitęs savo nuomonės parodų lankytojų ir aplamai lietuvių visuomenės susidomėjimo ivairiais menais atžvilgiu.

— Man tikrai buvo didelė ir maloni staigmena, nes tiek žmonių savo parodoje niekad nesitikėjau. Pasijutau, kad savo kūryboje nesu visiškai vienas. Dailininkui tai yra didelis moralinis atlyginimas ir tai suteikia jėgų bei polėkio dirbti toliau. Kas mane daugiausia stebina, jog lietuviai mene nebėra tie, kuriuos sutikome prieš 20 metų. Jiems bet ko nebeparodysi ir nenustebinsi — jie puikiai pradeda orientuotis meno srityje. Gal būt, tai rezultatas jų dažno parodų lankymo.

— Grįžtant prie teatro, kuris, tikime, taip pat padeda Pačiam laimėti nemažą būrį draugų bei gerbėjų, aną sykį pareiškė, kad „vertingesni veikalai dažniausiai būna nesuprasti, ir režisieriaus bei aktorių pastangos nustoja prasmės“. Betgi kad ir paskutinis J. Marcinkevičiaus „Mindau-

go“ fragmentas, ir A. Vaičiulairijoje, prisitarė, kad parodų lankytojų skaičius nedidėja, kad daugiausia matyti tie patys veidai su viena kita išimtimi iš jaunimo tarpo. Betgi, atidarant ant-rąją parodą, žmonių spūstis buvo tokia didelė, kaip Paties gimtųjų Obelių ataiduose. Ar po to nebūsi pakeitęs savo nuomonės parodų lankytojų ir aplamai lietuvių visuomenės susidomėjimo ivairiais menais atžvilgiu.

— Tikiu, kad turiu draugų ir bičiulių, liečiant ir teatra. Bet esmėje teatralai, kaip ir pats teatras, niekad nebuvo labai mėgiami. Jie tokie žmonės, kurie mažiausiai reikalingi. Anot Sekspyro...

Tai komediantas, kurs jam skirtą laiką pasimaivo, Nueina ir nutyla amžinai, Tai idioto pasaka triukšminga, Neturinti prasmės...

Tokia yra tikrovė. Mėgstu tą eilėraščių, nes jis turi daug tiesos. Taip buvo anksčiau — taip yra ir dabar. Jei kitaip būtų, gal dar šiandien ir Blekaitį turėtume Chicagoje. Mano teatriniam gyvenime tai vienintelė maloni staigmena įvyko, kada Skautų akademis sąjūdis ryžosi suruošti viešą Leono Barausko ir mano vakarą. Kaip miela, kad yra žmonių, kurie pagalvoja ir apie ak-

(Nukelta į 5 pusl.)

NOW ...

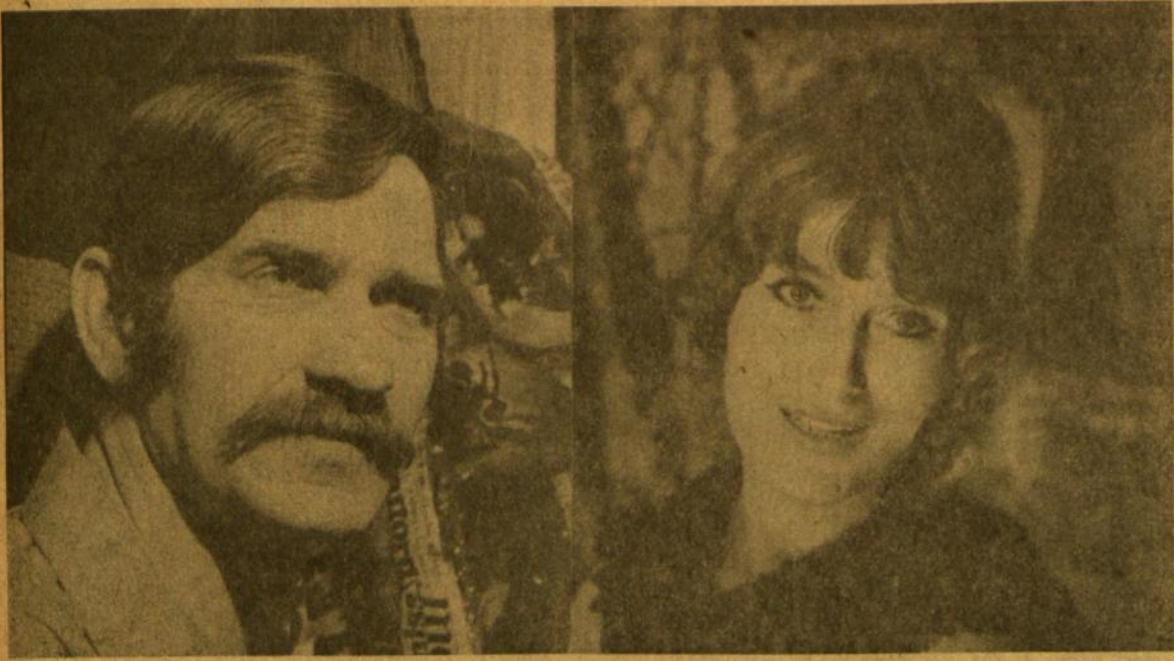
Earn interest from date of deposit to date of withdrawal on Regular Passbook accounts.

INTEREST COMPOUNDED DAILY.
PAID QUARTERLY
We pay highest rates permitted by law.

STANDARD
FEDERAL

SAVINGS and LOAN ASSOCIATION OF CHICAGO
4192 ARCHER AVENUE AT SACRAMENTO • CHICAGO, ILLINOIS 60632 • 847-1140
OFFICE HOURS: Monday, Tuesday, Thursday & Friday, 9 a.m. to 8 p.m.
Saturday, 9 a.m. to 12 Noon — Wednesday, no business transacted.

ASSETS OVER \$160,000,000
RESERVE OVER \$14,500,000

Dailininkė Irena Mickūnienė ir skulptorius Jonas Mickūnas

Kai giminė sudeda savo kūrybos derlių

(Atkelta iš 4 pusl.)

torij. Jie daug rizikavo, nes su-ruošti dramos vakarą yra beveik savižudybė. Buvo malonu, kad mums atėjo į pagalbą Laima ir Darius Lapinska. Laima gabi aktorė. Ji daug prisidėjo prie va-karo pasisekimo. Marcinkevičiaus "Mindaugo" ir Vaičiūlaičio "Uo-do" pasisekimas — tai mūsų dar-bo rezultatas, kurį visuomenė i-vertino. Tik galia, kad tos visuo-menės teatro "serga" dar labai maža dalis. Pirmajame spektakly-je, deja, tesimė tik pusė salės žiūrovų. Antrajame tačiau tuščių vietų nebuvo. Bet, turint galvoje, kad salė talpina tik 150 žmonių, tai labai mažai. Štai čia ir yra atsakymas į jūsų klausimą, kas liečia teatrą ir lietuvišką žodį. Man labai įdomu, kaip būtų at-sitike, jei čia vieton dramos skau-tai akademikai būtų suruošę o-peros spektaklį su solistais... Ma-nau komentary nereikia. Tada pamatytume, kurį meną visuome-nė entuziastiškiau įvertina.

Neseniai buvau pakviestas į Dainavos ansamblio suaktyvinę puotą. Toje puotoje juos visi svei-okino ir didžiavosi jų kultūriniais laimėjimais. Sveikino pavieniai asmenys, mecenatai, bendruome-nės, Altai, Balfai, Vlikai, vysku-pai, Batunai, konsulai ir kiti... Teikė suaktyvinę dovanas ir t.t. ir t.t. Ir sau tyliai galvojau, jie daug laimesnės negu teatra-lai.

Jiems ir mecenatai atsiranda ir pagerbimai rengiami. Pagalvo-jau, o, kad taip teatralams būtų kada nors, kas nors panašaus bu-vę. Neperseniai scenos darbuoto-jai atšventė savo 10 metų sukaktį, kurioje taipgi dalyvavau. Deja, nei telegramų, nei mecenatų, nei sveikinimų... Niekas šiandien nei-žino, kad tokie egzistuoja... Taigi, keldamas taurę šampano už Dainavos kultūrinius laimėji-mus — už Kairio "Sidabrinę die-ną", pasinaudodamas proga, pa-kviečiau šeimoms sėdinti savo ko-legą Leoną Barauską ir sakau: "Lenkdami taurę, tyliai prisimin-

kim Mūšino paunksmę, Baltara-gio malūną, Raketa į mėnulį, Zi-vilę, Stiklinį žvėryną, Pažadėtąją žemę, Vėją gluosniuose, Donelai-čio Metus, Bubulį ir Dundulį ir t.t. ir t.t.

Su Leonu taurę išgėrėm ir bu-vom laimesnės...
— Anam pokalbyje, lyg ir nu-sivylęs teatru, kalbėdamas apie dailės pasaulį, prastarė: "jei sa-vojoje visuomenėje nerandi atgar-sio, tai gali keliauti į svetimą, kur pasijunti kartais daugiau myli-mas ir vertinamas..." Bet pasku-tiniai trys metai, rodos, parodė, kad vis dėlto pasilikai savosios lietuvių visuomenės vertinamas bei gerbiamas, Paties parodos juk buvo suruoštos Clevelande, Bos-tone ir kitur, ir iš jų nemažai pa-veiklų iškeliavo į lietuvių butus?

— Kas liečia dailę — reikalai daug geresni. Lietuviai dailinin-kai tikrai negali skustis. Nesis-kundžiu ir aš. Priešingai — džiau-giuosi, nes didesnio pasisekimo, kaip paskutiniojoje mano parodo-jė Chicagoje ar Bostone, nebe-galima norėti. Bostone aš palikau ne tik daug paveiklų, bet ir savo dalį širdies. Jie puikūs žmonės! Būtu gera, jei mes vis-us bostoniškius turėtume Chi-cagoje. Daug mano darbų iške-liauja ir pas svetimaučius, nes mano kasdieninio darbo saitai su jais anuos atveda į mano studi-ją.

— Kokį impulsą Pačiam duo-da kūrybingoji Lietuva ir kokie ryšiai su tenyščiais meno žmo-nėmis?

— Jokių didesnių ryšių su Lie-tuva neturiu. Tik tiek, kad ma-no kraštas — mano žemė. Ger-biu visus tenai esančius kūrybin-gus žmones. Bet jokio jiems iš-skirtinio kredito neatiduodu. Ly-giai taip pat ir čia yra gabių ir kūrybingų žmonių, tik mūsų tam tikra dalis visuomenės dažnai tu-gabumų saviesiems nepripažįsta. Viskas tokiems, kas tik ateina iš dabartinės Lietuvos, jau yra tikras menas ir tikri menininkai. Tuo

tarpu čionykščiai savieji nurašo-mi, lyg ir būtų visiškai neberei-kalingi. Kai manęs dažnai pa-klausia, ar norėčiau aplankyti Lietuvą, mano atsakymas būna — nei Norėčiau aplankyti tik ta-da, jei galvočiau ten ir pasilikti. Ko okupacinės sąlygos nieka-da nepadarys. Nuvažiuoti, ap-žiūrėti, apsiverkti ir dar su di-desniu skausmu grįžti nematau prasmės. Kartą man išplėšė tē-viškę, išėjau su šiais žmonėmis, su jais dalinausi visais vargais ir nepritekliais — su jais ir pasi-liksiu. Vieno ko dabar labai gal-liuosi, kad per lengvai apleidau savo kraštą, kad jo negyniau nuo pikto okupanto. Dabar daug len-gviau jausčiausi, jei būčiau likęs ten. Tada galėčiau tyliai ir ra-miai ištarti...

Miriaut ant raudančios rudens žolės
Ir sapnuose kasnakt einu namo, kur mirštantis sodas šitena
Savo gaudumu neišpasakytu. Kai rudens dienos graudžiai dvelkia,
Galvoju apie gegužinį naktį... Lapai krinta ir krinta, kaip rudens dovanos,
Apkrinta jie ir mano kapa sunkia užmarštimi
Ir savo rudą gaudumą...

Kad mano vaikai pamatytų Lietuvą — norėčiau, nes tada jie daugiau pajustų, jog yra gražus mažas kraštas — pasakų šalis, kurioje gimė ir gyveno jų tėvai. Vien tik iš knygų tai pajusti nėra lengva.

Baigiant mūsų pokalbį, noriu akcentuoti vieną dalyką, kurį jau seniai nešioju širdyje. Aš žinau, kad turėsiu vieną parodą, nebū-tinai sekančią ar dar sekančią, bet ji bus! Ji turės vieną pavadi-nimą — "Mano kraštas Lietu-va".

VI. Rmjs.

● 1971 m. pabaigoje Vilniuje išleista Juozo Gaudrimo apybraižų knyga "Tarybų Lietuvos kompozitoriai ir muzikologai" (175 psl., 6,000 egz.). Pateikia mūsų bibliografinės žinios bei kūrybos apibūdinimai.

MŪSŲ KALBA

RED. DR. PR. SKARDZIUS

LIETUVIŲ BENDRINĖS KALBOS SUSIDARYMAS

Dr. Petras Jonikas, dabar jau pakeliui į septyniadesimt, yra vienas iš dabartinių vyresnės kartos kalbininkų, kuriam ne-dalia lėmė atitrūkti nuo savo tiesioginio specialinio darbo ir atsidurti svetur, kur tam darbui nebuvo palankių aplinkybių. Bet jis tiek nepriklausomo-jai Lietuvoje, tiek šiame krašte pasiliko ištikimas savo pasirink-tajam tikslui — tyrinėti lietuvių bendrinę kalbą, jos susidarymą ir tolimesnę raidą. Tai jis darė, gerai suprasdamas ne tik to darbo svarbą mūsų kasdieni-ny gyvenimo praktikai, bet ir jo di-delę reikšmę mokslui. Tos kal-bos kūrimasis, pastarųjų laikų reikšmės, lengviau priimamas tyrinėtojų, ir iš dalies ji gali-ma net dabar betarpiškai ste-bėti. Čia galime tiesiogiai ma-tyti, kaip lietuvių kalba, susi-durdama su naujais gyvenimo reikalavimais, nuolat kinta, ne-tekdamas daugelio savo senovi-nių ypatybių, ypač skirtingų tarminių žymių, ir tolydžio gau-dama naujų žodžių ir net ištisų posakių. Ir visa tai galime ne tik stebėti, bet ir tirti, studijuoti dar neseniai vykusį ir vyk-šančių atmainų aplinkybės bei jų priežastis. Ir dar daugiau: iš šios kūrybos galime daug aiš-kiau, kaip iš antikinių kalbų, pa-tirti, kaip bendrinė kalba, pa-tirtai susidarę, "Tuo būdu lie-tuvių bendrinė kalba įgyja di-džiulę reikšmę bendrajai kalbo-tyrai, — rašo prof. Eduardas Hermannas. — Čia pasiektosios pagrindinės žinios gali būti pa-naudotos kitų tautų rašomosios ir bendrinės kalboms tirti. Dėl to lietuvių kalbos po-tyriai turi būti didžiai vertingi graikų, lotynų, vokiečių ir vi-somis kitoms senesnėms kultū-rinėms kalboms" (Nachrichten von der Gesellschaft der Wis-senschaften zu Goettingen. Phi-lol.-Hist. Klasse. 1929, I, 67).

Lig šiol tiek mūsų, tiek kitų kraštų tyrinėtojai nedaugiau-sia yra tyrę lietuvių bendrinę kal-bos formavimąsi. Aš pats 1927 ir 1928 m. Svetimo Darbe esu paskelbęs kelių dalių straipsnį "Bendrinė kalba ir jos vartoji-mas, kur pirmą kartą pavarto-tas šios kalbos pavadinimas, pažymėtos jos dvi pagrindinės formos, bendrinė rašo-jų ir bendrinė šnekamoji kalba, ir dar svarb-tyti kiti svarbūs tos kalbos dalykai. Vėliau dar esu parašęs vieną kitą tos srities straipsnį (pvz. Daukša pirmasis bendri-nės kalbos kūrėjas D. Lietuvis, 1933; J. Jablonskis, ir dabarti-nė bendrinė kalba, 1937, ir kt.), bet plačiau ir specialiau šio da-lyko nesu tyrinėjęs. Tai ryžosi daryti P. Jonikas. Dar būdamas studentas, jis ėmė gyvai domē-tis lietuvių bendrine kalba, jos ypatybėmis ir raida. Vėliau apie tai jis yra parašęs visą eilę svarbių mokslinių straipsnių, pvz.: Apie Aušros rašomąją kal-bą (1933), Lietuvių bendrinės kalbos idėja priešaušrio metu (1937), Mūsų bendrinės rašo-mosios kalbos kultūros proble-ma (1937), Kleino gramatikų bendrinė kalba (1938) ir kt. Savo 1942 m. apgintosios daktarinės disertacijos tema irgi buvo pasirinkęs priešaušrio ir Aušros rašomąją kalbą. Be to, apie lietuvių bendrinę kalbą jis rašo ir savo Lietuvių kalbos is-torijoje (1952, 159-180). Bet stambiausias (334 psl.) ir svar-biausias jo mokslinis veikalas

yra Lietuvių bendrinės rašomo-sios kalbos kūrimasis XIX a. antrojoje pusėje, parašytas prieš daugelį metų, bet, kiek papildytas ir patobulintas, tik šiemet Pedagoginio Lituanisti-kos Instituto išleistas Chicago-jė.

Šiame savo monumentaliame veikalė P. Jonikas nagrinėja vieną XIX a. antrosios pusės lietuvių bendrinės rašomosios kalbos tarpsnį, nuo Fr. Kuršai-čio ligi Aušros sustojimo, (1886 m.). Čia jis specialiai tiria to laikotarpio lietuvių bendrinės rašomosios kalbos raidą tik D. Lietuvoje; to pat meto M. Lie-tuvos bendrinė rašomoji kalba, kuri buvo jau maždaug prieš 200 m. nusistojusi, teliečiama tik tiek, kiek ji yra prisidėjusi prie D. Lietuvos bendrinės rašomosios kalbos kūrimo.

Plačiausiai visame šiame dar-be (33-299 psl.) nagrinėjami du dalykai, tarmė ir rašyba, ku-ris rašantiesiems anuomet su-darė didžiausią rūpestį ir tuo pat metu tiesė kelią į pačią bendrinę kalbą, o žodynas, sin-taksė, semantika ir kt. praleis-ta, nes šioms problemoms dar reikalingos atskiros specialios studijos.

Tiriant kalbamojo laikotarpio D. Lietuvos raštų kalbą, pirmoj vietoj tenka susidurti su tarmės klausimu. Visas D. Lietuvos plotas buvo daugiau susiskir-tęs įvairiomis tarmėmis ir šnek-tomis, kaip M. Lietuvos. Čia ne-buvo centralizuotai rūpinamasi kalbos reikalais; nebuvo mo-kyklų su dėstomąja lietuvių kal-ba; bet, svarbiausia, čia nebu-vo ir reikalingiausių priemonių (gramatikų, žodynų ir kt.), ku-riomis būtų buvę galima pagrįs-ti bendrinės kalbos vartoseną. Todėl atskiri autoriai, rašydami platesnei visuomenei, beveik kiekvienas savaip elgėsi. Pvz. S. Daukantas iš pradžių daugiau laikėsi savo pajūriškių žemaičių tarmės, bet ilgainiui ėmė mai-šyti ir kitų tarmių formų, ypač aukštaitiškų. Taip pat ir M. Va-lančius iš pradžių rašė savo gimtosios downinkų tarmės pagrindu, bet vėliau, ypač tapęs vyskupu ir norėdamas daugiau įtikti įvairiatarmiškas skaityto-jams, pradėjo atsiskirti kai ku-rių būdingesnių žemaičių ypatybių ir jas keisti aukštaitiškėmis, nors ir gana nenuosekliai. A. Bara-nauskas, ryšletis aukštaitis anykštėnas, bendrinės rašomo-sios kalbos vartosenai stengėsi lyginamuoju etimologiniu būdu nustatyti bendrąsias seniausias įvairių tarmių lytis, kurios iš tikrųjų buvo labai artimos vak. aukštaitiškų tarmės lytims; bend-riniu tu lyčių tarimui jis visai nesirūpino — kiekvienas jas ga-lis tarti pagal savo tarmę. Taip pat ir K. Jaunius, kvėdarniškis žemaitis ir A. Baranauskas mo-kinyš, rūpinosi įvairias tarmes derinti tik rašte, o parašytą raštą paliko kiekvienam skaity-ti tarmiškai. Visai kitu keliu pasuko Aušra, tautinis, visiems lietuviams skiriamas laikraštis: jos raštų kalbos pagrindu buvo pasirinkta vak. aukštaitiškų tar-mė, ir kitų, ypač žemaičių ir ryt. aukštaitiškų, tarmių tame laikraštyje buvo jau sąmoningai vengiama. Tam lemiamos reikš-mės turėjo vak. aukštaitiškų re-daktorai ir žymesni bendradar-biai (J. Basanavičius, J. Šliū-pas, J. A. Vištelis ir kt.), A. Schleicherio ir Fr. Kuršaičio gramatikos, M. Lietuvos bend-rinės rašomosios kalbos tradici-

ja ir kt. Ir tuo keliu vėliau bu-vo toliau einama.

Šitą lietuvių bendrinės kalbos susidarymą, ypač jos tarmės ir rašybos raidą, P. Jonikas nag-rinėja gana plačiai ir pagrin-džiai, ir nagrinėja gerai argu-mentuodamas. Tame savo darbe jis panaudoja gausią spaudin-tą, iš dalies gana retą literatū-rą ir įvairius nespausdintus, da-bar sunkiai prieinamus archyvi-nius, rankraštinius šaltinius. Tai jis didžia dalimi galėjo pa-daryti dar Lietuvoje, prieš 30 metų rinkdamas medžiagą ne tik tam savo darbui, bet ir ap-skritai lietuvių kalbos istorijai; tam reikalui jis galėjo kiek pa-sinaudoti ir savo studijas gilin-damas Rygoje, Karaliaučiuje ir Vienoje.

Apskritai imant, šis P. Joni-ko tyrinėjimas yra pirmas ir vienintelis lietuvių kalbos istori-jos darbas, kurio mes lig šiol neturėjome, ir panašaus nėra parašyto kitomis kalbomis, nes, kaip E. Hermannas yra paste-bėjęs, toks darbas nelietuviui beveik negalimas (fuer einen Nichtlitauer zumeist fast un-moeglich). Ypač yra svarbus dalykas, kad P. Jonikas anksti suprato šio darbo reikalingumą ir tuojuo, nedelsdamas, ėmė jį ruošti; po kelerių metų jis jo veikiausiai ir visai nebebutų ga-lėjęs atlikti. Ir štai dabar, po įvairių sutrikimų, matome tą darbą pagaliau išspausdintą. Tai yra žymus įvykis visame lie-tuvių kalbos moksle, ypač lietuvių kalbos istorijoje. Dabar mes aiškiai matome, kaip lietuvių bendrinė rašomoji kalba pradė-jų kurtis priešaušrio laikais ir Aušros metu galutinai nusisto-

jo vak. aukštaitiškų tarmės pa-grindu. Vėliau J. Jablonskis, vak. aukštaitis zanavykas, isto-jo į šį kelią ir tą tarmę įtvirti-no lietuvių bendrinėje kalboje.

Taigi P. Jonikas šiuo didžiai vertingu veikalu yra padaręs didelę naudą tiek lietuvių kal-bos mokslui, tiek bendrajai kal-botyrai. Dabar nei vienas XIX-XX a. lietuvių kalbos istorijos tyrinėtojas negalės apsieiti be šio nepakeičiamo darbo, ir to-dėl autorius tuo gali visai pel-nytai didžiulius, ypač svetūr gy-vendamas; tuo didžiu laimėjimu džiaugiuos ir aš, kuriam nuo universitetinių laikų teko su juo ilgą laiką bendradarbiauti.¹⁾

P. S.

¹⁾ Šis pranešimas Jaunimo Centre, Chicagoje, skaitytas š. m. vasario 26d., minint tik ką pasirodžiusį dr. P. Joniko veikalą, apie kurį pla-čiau dar bus rašoma Lituanistikos Darbų 3-me tome.

Žydų enciklopedija popiežiumi

Izraelio ambasadorius Italijai Amiel Najer padovanojo popie-žiumi Paului VI pirmąją laidą žydų enciklopedijos. Popiežius pagyrė žydų kultūrinį įnašą žmonijai.

— Apie prof. J. Zilevičiaus knygą "Lietuvės vargonininkas išveivijoje" jau žino ir kai kurie Lietuvos kultūrininkai ir prašo kaip nors nusiųsti.

— Apie a.a. J. Vaičkaus darbus teatro labui prof. J. Zilevičius padovaujamas Lietuvių muziko-logijos archyvas gavo 3 siuntinė-lius iškarpių, recenzijų, knygų ir fotografijų.

Padidinome mūsų personalą, kad siuntiniai būtų greičiau išsiųsti. SKUBIAI siųskite SIUNTINIUS mums ir mes viską sutvarkysime.

SIUNTINIAI — DOVANOS

! U S S R
SENA PATIKIMA FIRMA

Ir toliau tarnauja vis augančiai Klientūrai, yprastu tradiciniu būdu, kaip tarnavo 40 savo egzistavimo metų.

Jei esate vienas iš tūkstančių mūsų patenkintų klientų, dėko-jame jums už jūsų paramą. Jei ne, prašome išbandyti mūsų patarnavimą ir tada jūs mums dėkosite.

PASTU GAUNAMI SIUNTINIAI TĄ PAČIĄ DIENĄ PARUOSIAMSI PERSIUNTIMUI.

Naujausio katalogo ir naujausių patvarkymų kreipkitės į

GLOBE PARCEL SERVICE, INC.

723 Walnut Street, Philadelphia, Pa. 19106

Tel. (215) - 925-3455

NEW YORK CENTRAL OFFICE

240 Fifth Avenue, New York, N. Y. 10001

TEL. (212) 725-2449

Arba į bet kurį mūsų skyriaus atstovą	
PHILADELPHIA, PA. 19123 1013 N. Marshall Street WA 5-8878	MINNEAPOLIS, MINN. 55418 2422 Central Ave. N.E. (612) 788-2545
BALTIMORE, MD. 21224 3206 Eastern Avenue DI 2-2374	NEW BRITAIN, CONN. 06052 97 Shuttle Meadow Avenue Tel. 224-0829
SO. BOSTON, MASS. 02127 390 West Broadway AN 8-8764	NEW YORK, N. Y. 10003 101 First Avenue OR 4-3930
CHICAGO, ILL. 60632 4102 Archer Avenue Tel. 254-4144	OMAHA, NEBR. 68107 5524 So. 32nd Street 731-8577
CHICAGO, ILL. 60622 2242 W. Chicago Avenue BE 5-7788	PARMA, OHIO 44134 5432 State Road 749-3033
CLEVELAND, OHIO 44119 787 East 185th St. 486-1836	PITTSBURGH, PA. 15222 346 Third Avenue GR 1-3712
DETROIT, MICH. 48210 6460 Michigan Avenue TA 5-7500	ROCHESTER, N. Y. 14621 683 Hudson Avenue BA 5-5923
ELIZABETH, N. JERSEY 07201 856A Elizabeth Street 201 - 354-7008	SAN FRANCISCO, CAL. 94122 1236 - 9th Avenue LO 4-7881
HAMTRICK, MICH. 48212 11415 Jos. Campus Avenue 365-6350	SEATTLE, WASH. 98103 1512 N. 39th Street ME 3-1553
HARTFORD, CONN. 06103 11 Charter Oak Ave. 249-6255	SOUTH RIVER, N. J. 08882 168 Whitehead Avenue 201 - 257-2113
KANSAS CITY, KANSAS 66102 18 South Bethany AT 1-1757	TRENTON, N. J. 08611 730 Liberty Street LY 9-9163
LOS ANGELES, CALIF. 90026 2841 Sunset Blvd. 213-382-1568	VINELAND, N. J. 08360 Parish Hall West Landis Avenue 609-691-8423
MIAMI, FLORIDA 33138 6405 Biscayne Boulevard FR 9-8712	WORCESTER, MASS. 01604 82 Harrison Street 417-798-3347

HIGH RATES

5% Per Annum PAID QUARTERLY 6% Per Annum
Passbook Accounts — AT — \$5000 or more Certificates 2 year min.

BRIGHTON SAVINGS & LOAN ASS'N

HIGHEST RESERVES

4071 Archer Avenue

Chicago, Ill. 60632

TEL — LA 3 - 8248

(West of California Avenue)

BALTIC HOTEL

7643 Harding Avenue

Miami Beach, Florida 33141

TEL. — (305) 866-9206

NAUJAI ATREMENTUOTOS

Arti papildymys — Priėmamos kainos

"CONTINENTAL BREAKFAST"

Marquette Medical Building

Pharmacy, Inc.

ROBERT J. WIACEK, DSRPH

Your Professional Pharmacy

PHYSICIANS' — DIABETICS' — SICK ROOM SUPPLIES

ASK YOUR PHYSICIAN TO PHONE US YOUR PRESCRIPTION.

FOR PROMPT FREE PICKUP & FREE DELIVERY SERVICE CALL

GRovehill 6-3535

6132 S. KEDZIE AVE.

Mon., Tues. and Thurs. 10-10; Fri. 10-9; Sat. 9-20-6. Closed Sun., Wed.

ANTANAS VENCLOVA "KOMUNIZMO STATYBOJE"

(Atkelta iš 2 pusl.)

priėmė naują Tarybų Lietuvos Socialistinę Respubliką ir broliškujų tautų šeimą. Ilgai griaudėjo ir tilo, ir vėl griaudėjo plojimai milžiniškoje baltos salėje, kurios prieškaly, anapus prezidiumo, į salę žiūrėjo balta Lenino statula. Štai kas jam "svarbuli" Pasakoja A. Venclova Lietuvos išdavimo šermenių istoriją, ištyžta lyg laiku nenusunktos bulvės ir ima skiesti: "Dabar sunku perteikti tą jausmą, kurį kiekvienas mūsų išgyveno. Giliai supratome, kad nuo šios dienos prasideda naujas lietuvių tautos istorijos lapas, netgi nauja epocha, kuri iš esmės skirsis nuo praeities. Supratome, kad nuo šandien kiekvienas mūsų įgyjame naujas teises ir drauge naujas pareigas, kad mūsų tauta galų gale nebėra vieniša Vakaruose siaučiančio karo akivaizdoje". Lyg prie šio karo nebūtų prisidėjęs Stalino ir Hitlerio samokslas, lyg nebūtų buvusi lietuvių tauta apilėta ir jos žmonės tūkstančiais gyvuliniuose vagonuose tremiami, lyg nebūtų liejamas jos vaikų kraujas ir ašaros? Naujas istorijos lapas ir nauja epocha buvo A. Venclovai ir negausiai komunistų kiki, ne lietuvių tautai ir Lietuvai, dabar pavirstai LT-SR...

Sunaikintas gimnazijos direktorius

Ka atnešė mūsų tautai A. Venclova minima nauja epocha, rodo mūsų gimnazijos direktoriaus Antano Daniliausko likimas. Venclova jį pamini. Girdi, tai buvo niūrokas, nekalbus, bet teisingas ir geras žmogus. Jis taip pat dėstė A. Venclova klasėje literatūrą. Kartą davė parašyti namų darbą apie krikščionybės reikšmę. A. Venclova jame "gerokai grybštelėjęs inkviziciją ir kitokias bažnyčios darytas nešvankybės". Bet direktorius jam už jį rašė klasės žurnale penketuką, tik darbo negrąžino. A. Venclova atsiminimuose dėl to pastebi: "Tik vėliau supratau, kaip taktiškai tada (direktorius) pasielgė". O kai, baigęs gimnaziją, išsirengė į Kauną, tai sutiktas ties gimnazija buv. direktorius jam padarė dar ir didelę paslaugą. A. Venclova pasisakė važiuojąs studijuoti, tik nežinąs, kaip Kaune turėsintis verstis. Tada

direktorius nusivedė jį pas save ir parašė raščiuką savo broliui, žemės reformos valdybos valdytojui. Rekomendacijos padėjo: A. Venclova tarnybą gavo, nors pripažįsta, kad jo pažiūros ne vieni derinosi su valdančios krikščionių demokratų partijos pažiūromis. Tačiau jau nutyli, kaip komunistai, kurių vyriausybėje jis dirbo švietimo komisaru, atsiųžino jo geradariui. O jie A. Daniliausko su šeima naktį įgrūdė į sunkvežimį, nuvežė į Marijampolės stotį, įkišo į gyvulinį vagoną ir išdangino kažkur "už Uralo, žemės galo". Ir vien dėl to, kad, kaip ir A. Venclova pastebi, mūsų gimnazijos direktorius buvo teisingas ir geras žmogus. Kad buvo lietuvis. Neliko Lietuvoje šeimos, kurios šis komunistinis siautėjimas nebūtų palietęs: vieniems dingio tėvai, kitiems seserys ir broliai, tretiesiems giminaičiai ir artimieji. Tūkstančių tūkstančiai. Bet A. Venclova šiai savo tautos nelaimei bei gėlai aklas ir kurčias. Mat, jis "savo santvarkos" didžiūnas! Kas jam, jei jo buv. direktorius ir geradarius, nepakeldamas tremties sunkumų, tuojau pat ten mirė? Kad išmirė ir sunyko kiti?

Badavimo mitas

A. Venclova, kaip ir daugelis mūsų, buvo ūkininkų sūnus. Gerai žinomų jį gyvenimo sąlygas. Neturėjo jėgų kokių ištaigų, bet taip pat netrūko jiems ne duonos, sviesto ar lašinių. Tad nebuvom alkani ir mes, jų moksleiviai, nei vaikai: atveždavo jį savo ūkių gėrybių ir mums. Nusiūždavom šių gėrybių ir į Kauną, kai pradėjom savo aukštųjų mokslų studijas. O A. Venclova, kaip matėm, tuojau pat ir tarnybą žemės ūkio ministerijoje gavo. Kai buvo atleistas — gavo darbą su išlaikymu kitur. Tačiau atsiminimuose raudo nu siūleliu driekiasi jo badavimo mitas: "porą savaitę valgiau vieną duoną, nes kito maisto nebuvo už ką nusipirkti", "visas mano maistas — tas vanduo ir kėnis sužiedėjusios duonos", "tikrai, mane pagavo rašymo aistra, lyg užgniaudama vis labiau kankinantį bado jausmą", "slinko dienos, ir aš jausta jaučiau, kad galva svaigsta, kojos pinasi, darau toks lietas, jog man net bausi pasižiūrėti į save, praeinant pro gatvės

vaidrodi", be galo rūkydavau, rūkant lyg ne taip norėdavos valgyti ir netgi, rodos, darydavos šilčiau", "porą kartų pavyko paskolinti po keletą litų iš naujųjų pažįstamų" ir t. t. ir t. t. Žiūrėkite, kokia "proletarinio" studento padėtis "kapitalistinėje" santvarkoje! Ir darosi tikrai šlykštu bei koku, kai šis mūsų "proletaras" čia pat pasakoja apie savo išvykį į Berlyną, į Muencheną, į Berchtesgadeną, į Vieną, į Italiją, į Alpes... Kokiam skaičiui studentų "kapitalistų" šitai auno metu buvo prieinama? Sakysim, aš pats apie tai net pasvajoti negalėdavau. A. Venclova kuriamas "badavimo mitas" taip ir dvelkia komunistine manija rodyti "buržuazinę" Lietuvos socialines negeroves. Būti jų buvo, niekas neneigia, bet A. Venclova išvykos į Alpes kažkaip nesiderina su "kašniu sužiedėjusios duonos". Kaip falsifikatas yra ir kita jo frazė, jog Kaune "nutukę buržuai automobiliais lankosi": matėm gi nutukusį ir patį A. Venclovą ir taip pat "automobiliu lankantis", o daug žmonių pogrindžiuose "badu stimuliuojami". Nei nutukimo, nei automobilių, nei badu stipimo "komunizmo statyba" nepašalina. Kaip teisingai pastebi mūsų patarlė, "varna nuo mieto, kita į jos vietą".

Pabaiga

Daug, labai daug A. Venclova didelėje savo knygoje pripasakoja. Vietomis joje taip pat suskamba ir lietuviška styga. Pajunti, kad jis baigė nepriklausomos Lietuvos gimnaziją ir universitetą. Tačiau komunistinė manija viską aptempti ant savo korpalo jo žvilgsniui labai susiaurina. Tematomis tik dvi slypos: raudona ir juoda. Visa juoda, kas šalia komunizmo arba prieš komunizmą. Visa jam gražu, kas tik raudona. Tai partininko fanatiko žvilgsnis. Deja, fanatizmas neleidžia matyti gyvenimo visumos. O ir ta gyvenimo dalis, kurioj jis pats maišosi, taip pat frizuojama. Partinis perukas ir jos vaizdą iškreipia bei sužaloja. A. Venclova "Jaunystės atrodime" laisvos lietuvių tautos gyvenimo ir ypatingai siekimų vaizdas yra iškreiptas, sužalotas ir subiaurotas, kai jis aukština okupacijos sudarytą kolonijinę Lietuvos padėtį: girdi, esame jau nebe mažos buržuazinės valstybėlės, o didžiulės socialistinės šalies piliečiai. Ji žada mums fabrikus, kombainus ir elektros šviesą. Bet mes kartu su J. Tumuvaižgantu sakom: "Gerai ir tai. Tik negana... Man brangesnė Lietuvos laisvė. Nelaisvoje Tėvyneje — aš tik bejuostis, o ne — laisvas... Kas mano — mano; kas tavo — tavo. Gyvensiva katras sau savo prievoleje".

St. B.

Siemėtinės lietuvių dailininkų parodos New Yorke meno ir jūry komisija diskutuoja kaip skoningiausiai išpildyti išskirti ekspozitą. Iš kairės į dešinę: Elena Kepalaitė, Kazimieras Žoromskis, Vytautas K. Jonynas ir Vytautas Ignas.

FILMŲ ĮVAIRUMAI

Caro šeimos tragedija ir revoliucija Rusijoje

STASĖ SEMENIENE

"Nicholas and Alexandra", gal pats žymiausias šio filmų sezono epas, seniai visų laukiamas ir daugelio paminėtas bei apnektas, trunkąs pusketvirtos valandos, dabar rodomas Chicagoje Bismarck teatre.

Pastatytas Sam Spiegel ("Lawrence of Arabia" gamintojo) ir surežisuotas Franklin J. Shaffner, laimėjusio Akademijos premiją už praeitų metų filmą "Patton" surežisavimą, filmas vaizduoja audringą Romanovų dinastijos žlugimą Rusijoje.

Tekstą ekranui paruošė James Goldman ("The Lion in Winter" rašytojas), pagrindą paimdamas labiausiai perkamą knygą — Robert K. Massie romaną, "Nicholas and Alexandra". Siekiant istorinio tikslumo, romanas buvo akylai peržiūrėtas ir pagrindiniai ištirtas. Massie pradžioje susidomėjo caro ir carienės likimu, nes jis pats taip pat turi 15 m. sūnų, kenčiantį nuo hemofilijos (kraujo nekrecėjimo), kaip ir paskutiniojo Rusijos caro vienintelis sūnus Aleksejus, kuris irgi buvo hemofilas. Rašytojo žmona skaito ir rašo laisvai rusiškai ir lengvai verčia rusų poeziją. Šitai palengvino Goldmanui priėjimą prie rusiškų autentiškų dokumentų. Todėl ir filme istorinės detalės nėra pramanytos.

Filmo finalas nuvils daugelį tikinčių mitu, kad caraitė Anastazija tebėra ir šandien gyva, nes ji su kitais savo šeimos nariais buvo čia nužudyta filmo neišvengiamoje pabaigoje.

Filmas, kurio pastatymas kainavo 8,000,000 dolerių, atskleidžia kankinančią žiaurų pasakojimą apie tėvo mirties patalą su vokiečių Hesse - Darmstadto kunigaikštyste Alicija, perėjusia į stačiatikių tikėjimą ir persikrikštijusia Aleksandro Feodorovnos vardu. Caro vainikavimo iškilmėje 3,000 žmonių, laukusių dovanų dalinimo, buvo mirtinai sutrypti. Mylintis savo šeimą (ketvertą dukterų ir sūnų) vyras, visam istoriniam pasauliui caras, atrodė niūrus, tylus ir pasitraukęs nuo visų. Caras manė, kad jis žino, kas yra geriausia jo barbariškai imperijai. Tokios nuomonės buvo šis palikuonis Petro Didžiojo, to kruvino caro, siekusio prakirsti Rusijai langą į Baltijos jūrą.

Filme visa tai arba pasakojama, arba duodama suprantai. Tačiau filme stingsa tos didžiosios jungiančios jėgos — senosios Rusijos paslaptingumo. Ją pakeičia melodrama, kartais net pigi ir atstumianti: Mikolajaus isteriškas priepuolis pralaimėjus, kai jis keliauklėsiais slenka prie savo pikto genialumo žmonos,

arba kalnamoji caraitė — didžioji kunigaikštystė atsidengia, parodydama savo jauną kūną įsiveržusiam sargybiniui. Tai jau ne tik abejotina atitinkamybė, bet ir faktų klaidojimas. Samokslininkų suokalbys pas kunigaikštystę Jusupovą yra lyg iš komiškos operos — opiumu apsvaigusiu kvatojimas ir Rasputino nužudymas taip sunkus, lyg jis būtų koks stebuklingasis mandarinas: pradžioje nuuodijamas, tada nušaukiamas, pagaliau mirtinai priimušamas su rėžiais.

Tačiau pasakojimo stiprumas ir gyvenamasis laikotarpis dažnai atperka visus nesklaidumus. Pavyzdžiui, dinastinis žlugimas — kai siaubas lauke nugali grožybę viduje. Arba viena geriausių scenų filme — protestuojančių darbininkų tragiškas žygiavimas prie Žiemos rūmų. Ogi vėl tas monarchų vienilumas! Puikiai atvaizduotas ir rūmų kontrastas: brangenybės paskendusiu prabangus puotavimas ir tušti aidintys koridoriai, revoliucionierių sargybinių su panieka saugojami. Stiprus momentas, kai atjosius kazokų kardu kirtis krenta ne ant alkanų sukilelių, bet perkertami maišai su grūdais, kuriuos jie subėgo pavogti. Kalintojų pasikeitimas iš šaltai garbingų į niekšingus, revoliucijai plintant. O jau egzėkucijos brutalumas vainikuoja visa kita.

Filmas susuktas Ispanijos studijose. Muzika kartais tokia pat dirbtinė, kaip ir netikros gausios brangenybės. O dialogas vietomis naiviai komiškas, nežūrint momento rimumo. Tačiau tai bus pramoga plačiai publikai, kuriai filmas numatytas, prieinamas ir vaikams.

Todėl ir Rasputino rolė liko tiek nušvarinta, kad jis čia parodytas beveik tik keliaujančiu kaimiečių filosofu. Tačiau Rasputinas vis tiek paliko filme įdomiausiu, nes aktorius Tom Baker savo užburiančią vaidybą atvaizduoja jį žmogiškai bausi, nepamirštama.

Michael Jayston ir Janet Suzman, abu patyrę britų Royal Shakespeare bendrovės scenos aktorai (ekrane nežinomi) pagrindinėse rolėse pasirodo labai natūraliai. Suzman ca-

rienės rolėje gyvenimiškai moteriška. Retkarčiais režisorius ir rašytojas pabrėžia tik mažytę smulkmenėlę, kuri lieka vis dėlto labai prasminga. Pvz., žiūrovas išgirsta Aleksandrą, dainuojančią vokiškai lopšinę savo kūdikiui Aleksejui. Tai aiškiai pasako mums, kodėl ji niekad nelaimės rusų plačiosios masės širdį. Turėdama didelės įtakos vyrui, ji buvo visai nutolusi nuo Rusijos žmonių.

Stolypin, Kerensky, Leninas, Trockis, Stalinas ir kiti tik pasirodo trumpesnėse ar ilgesnėse rolėse. Sužybsi keletas trumpų vaidybinių akimirų, kaip Laurence Oliver — bejėgis ministeris pirmininkas, maldaujįs taikos su Vokietija arba Ian Holm — gerasis karališkos šeimos kalintojas. Harry Andrews, Irene Worth, Jack Hawkins, Michael Redgrave, Eric Porter ir Michael Bryant regimi mažesnėse rolėse. Filmas yra gavęs šešias nominacijas akademinei premijai.

MIRE FILMŲ DIREKTORIUS

Net 36 metus darbavęs kaip filmų direktorius Walter Lag, 73 m., mirė Palm Springs, Calif. Jis vadovavo pastatymams arti 40 filmų, kurių tarpe buvo: "Creaper by the Dozen", "Call Me Madman", "The King and I".

GĖLĖS

Vestuvės, banketams, laidotuviams ir kitokioms progoms
BEVERLY HILLS GELINYČIA
2443 W. 63rd Street, Chicago, Illinois
TEL. PR 8-0833 — PR 8-0834

CENTRAL PARCEL SERVICE

ŠVENČIA

25 METŲ SUKAKT!

Turintiems giminių Lietuvoje, Central Parcel Service, 220 South State Street, Chicagoje, adresas gerai žinomas. Nuo 1947 m. ši bendrovė išsiuntinėjo šimtus tūkstančių siuntinių nuo Amerikos lietuvių jų šeimoms Lietuvoje. 1972 m. yra 25-tieji sukaktuviniai metai.

Jei norite siųsti siuntinį Velykoms, įsukite dabar. Nuvykite į 220 South State Street, arba į skyrių adresu 2618 West 63rd Street.

Central Parcel Service taip pat ima užsakymus automobilių (Moskvitch, Zhiguli, Zaporozhets), motociklų ir įvairių elektrinių reikmenų pristatymui Lietuvoje.

Jie taip pat gali padėti paruošti dokumentus, jei norit atsikviest į svečius savo gimines. Atminkite, centrinio ofiso telefono numeris yra WA 2-9354, o skyriaus tel. WA 5-2466.

NAMŲ TAISYMO DARBAI

Stalniaus, dažymo ir visus kitus darbus atlieka lietuviai — labai prieinama kaina.

SKAMBINTI RE 7-9615

MARQUETTE PHOTO SUPPLY

IR MEGEJAMS

Daug sutaupysite perkdami čia įvairių filmų foto aparatus bei jų reikmenis. Pasinaudokite patogiu planu atidedant pasirinktus reikmenis ypatingai progal. Pilnai užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas. Atidara pirmadienį ketvirtadienį vakarais 9 val.

REIKMENYS FOTOGRAFAMS

3314 West 63rd Street
Chicago, Illinois 60629
Telef. Prospect 6-8998

- * Vestuvės: spalvota ir juoda balta (gali vykti ir į kitus miestus)
- * Portretūra
- * Meno darbų nuotraukos ir kiti foto patarnavimai

Telef. — HY 7-4677

422 MENAHAN STREET — RIDGEWOOD, N. Y. 11237

CRANE SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

B. R. PIETKIEWICZ, Prez.
2555 West 47th Street Tel. LA 3-1083
PLENTY OF FREE PARKING SPACE

6%

5%

Mokamas už dviejų mėn. Certificate apskaitas
Minimum \$5,000.00

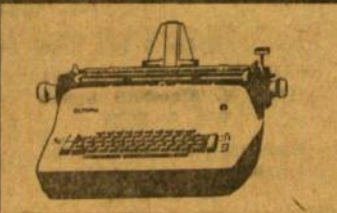
PINIGAI ĮNESTI IKI 15 D. PELNO NUOSIMCIOUS NUO 1 D.

Dividendai mokami sausio ir liepos mėn. 31 d.
VALANDOS: ANTRAD. IR PENKTAD. 9 V. P. IKI 5 V. P.
ŠESTAD. 9 V. P. IKI 12 V. D. — Trečiadienį uždaryta.

OLYMPIA ROYAL GRUNDIG ZENITH

SPARTA
J.L. Gleditsius
10 Barry Drive
E. Northport, N.Y. 11731
Tel. (516) 757 0055
Chicago 476 7399 vakare

RAŠOMOS VISOMIS KALBOMIS IR
ELEKTRINĖS, RADIO, TV IR BIZNIO
MAŠINĖS, PIGIAI IR GREITAI.

Nuo 1914 Metų

Midland Savings aptarnauja taupymo ir namų paskolų reikalais visas mūsų apylinkes. Dėkojame Jums už mums parodytą pasitikėjimą. Mes norėtume būti Jums naudingi ir ateityje.

Sąskaitos apdraustos iki \$20,000.00

Frank Zogas, President

MIDLAND SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

4049 ARCHER AVENUE
CHICAGO, ILLINOIS 60632
PHONE: 254-4470

5%

All accounts compounded daily — Passbook Savings paid quarterly.

6%

2 Years Savings Certificate (Minimum \$5,000)

PETE'S AUTO REPAIR

Talpaus MOTORUS, STABDŽIUS, Transmisijas Starterius, Alternatoriums, Motor Tune-up, ir kitus patalynimus. PETRAS PISNYS, sav. 6211-15 South Damen Avenue — TEL. 737-3988

WAGNER & SONS

Typewriters — Adding Machines
Checkwriters — Taiso
Nuomola — Parduoda — Taiso
NAUJOS NAUDOTOS
Virš 50 m. patikimas patarnavimas
NAUJOJE VIETOJE
5610 S. Pulaski Rd., Tel. 581-4111

"LIETUVOS ATSIMINIMU"

Radiojė Valanda jau 20 metų tarnauja New Jersey, New York, ir Connecticut lietuviams! Kas šeštadienį, nuo 5 iki 6 val. p. p., iš WEVD Stoties New York (1330 kbl, AM ir 97.5 meg. FM).

Direkt. — Dr. Jokubas J. Stukas
1467 Force Drive,
Mountainside, N. J. 07092
Tel. 232-5565 (code 2012)
Kviečiame taip pat klausyti —
Lietuviškų Kultūrinį Vaidų angli kalba, iš Seton Hall Universiteto radijo stoties: (New Jersey WSOU) (89.5 meg. FM) Pirmadienį 9-10-1100 v. v. (Vadovauja prof. J. Stukas).

APIE IŠEIVIJOS DAILĘ OKUPUOTOJE LIETUVOJE

Pastaruoju metu Vilniaus žurnaluose pasirodė pora platesnių atsiliepimų apie lietuvių dailininkų kūrybą Išeivijoje. Praėjusiu metu "Pergalės" 11 numeryje pats šiandieninis kultūros ministeris Lionginas Šepetys net 17 žurnalo puslapių rašte apžvelgia ir vertina po visą laisvąjį pasaulį pasklidusius, o ir naujai ten užaugusius bei išsimokslinusius mūsų dailininkus. Ta proga žurnalas papuoštas ir Išeivijos dailininkų darbais. Nuotraukose parodyta: Vytauto Kasiulio du darbai (vienas iš jų spalvotas), Vytauto Igno (spalvota nuotrauka), Viktoro Petravičiaus, Adomo Galdiko, Prano Domšaičio ir Alfonso Dargio. Šepetio straipsnyje vieno kito Išeivijos dailininko apibūdinimas yra ir visai vykęs. Tačiau kai Šepetys ima daryti apibendrinančias išvadas ir ieškoti šios dailės šaknų, jos kontaktų su pasauliu ir su savąja tauta, kai ima kalbėti apie Išeivijos lietuvių dailės raidą ir jos likimą, vertintojas ir apžvalgininkas iš kultūros ministerio ir meno istoriko virsta aiškiu partijos politiku. Ir šiaip straipsnis net ir detalėse pilnas praleidimų ir nutylėjimų, net aiškaus melo. Sakysim, apie religinį meną šitokioje vietoje ir šitoks pareigūnas tegali atsiliepti tik neigiamai arba praeiti pro jį užsimerkus ir tylint. Taip straipsnyje ir daroma: gausybė pavardžių minint, visai nutylima Bronė Jameikienė, o Adolfo Valėska ir V. K. Jonyno suminimos tik pavardės, lyg pačių mažiausių. Kodėl? Tikriausiai dėl to, kad šitų dailininkų darbus ir religinė tema stovi kome pirmoje vietoje, o kalbant plačiau, reikėtų liesti ir jų kūrinių religinį pobūdį. Nesuigaudo Šepetys ir čionykščių dailininkų kartose, pvz. Br. Murinas ir Jonas Kelečius jam yra bendraamžiai. Vietomis rašte net pritrūksta paprasčiausios etikos,

net minimalios pagarbos amžiui, kai šaipomasi iš mūsų dailės vėterano Adomo Varno. O jau yra ir tas melas, kai Šepetio rašoma: "Antai A. Rūkštelė, smerkdamas dailininko V. Vizgirdos viešnagę ir jo darbų parodą tėvynėje, nutalpė paveiklą 'Kristaus išdavimas', kuriame V. Vizgirda pavaizdavo kaip Judą, o save — kaip Kristų". Tuo tarpu kai anas kadaise nemažai karščio kelęs paveikslas Rūkštelės iš tikrųjų buvo nutapytas dar geru penkmečiu prieš Vizgirdos išeivimą į Lietuvą. Tačiau reikia pasidžiaugti faktu, kad apšlamai Lietuvoje rašoma apie Išeivijos dailę. Ir iš dalinai tendencingo straipsnio skaitytojas matys jos gyvybę jau vien suminėtose pavardėse.

Apie lietuvių dailę Išeivijoje dar rašoma ir "Kultūros barų" žurnalo šių metų pirmajame, sausio mėn., numeryje. Apie ją užsimena dail. V. Vizgirda žurnalui duotame savo interviu, pakartotinai jam lankantis Lietuvoje praėjusią vasarą. Kiek Šepetio išsiviskosios mūsų dailės vertinime apstu tendencijos ją nuvertinti, neskirti jai ateities, tiek Vizgirdos svarstymuos išlaikomas akademiškas objektyvumas, neslepiant ir Išeivijos kredito šiandieninei jos kūrybinei paletai. Aptars mėno situaciją dabartinėje Amerikoje apšlamai, apie čionykščių dailininkus lietuvių V. Vizgirda sako: "Reikia pasakyti, kad lietuvių dailininkai ir jų kūryba randa atgarsio visose šio sudėtingo gyvenimo pakopose."

Pirmiausia jie yra susiję su lietuvių ir jos kultūrinio gyvenimu. Tai yra laidas lietuvių kultūros testinimui emigracijoje, bet kartu ir uždara sutartinė, kuri amerikiečių visuomenės nepasiekia. Kad išeitum iš šito rato, reikia jau meninės jėgos ir asmeninio veržlumo. Daugeliu atvejų lietuviams dailininkams to netrūksta.

Lietuvių Bendruomenės Rytų apygardos kultūros reikalų pirmininkas Paulius Jurkus atidaro trečiąją lietuvių dailininkų parodą New York'e. Iš kairės į dešinę: Lietuvos generalinis konsulas A. Simutis ir dailininkai — V. Kristolaitytė, K. Zoromskis, V. Ignas, N. Macelytė, J. Rūtenis, J. Sodaitis ir V. Kašuba. Nuotr. V. Maželio

ta. Ne vienas jų savo kūryba, vėražu ar dekoratyviniu meno studijomis rungtyniauja su seniausiomis ir žymiausiomis amerikiečių dirbtuvėmis, dalyvauja individualinėse ir tarptautinėse parodose, laimi premijas, atlieka ir labai stambių dekoratyvinių darbų architektūrinuose ansambliuose. Kolekcionieriai ir didieji muziejai yra įsigiję ir lietuvių menininkų darbus.

Tas liudija lietuvių dailininkų pajėgumą ir gajumą, ir ne vien JAV, bet ir Kanadoje, Australijoje, Paryžiuje, Londone".

kz.

Lyric opera duos 52 spektaklius

Chicago's Lyric opera ateinančiame sezone duos 52 spektaklius, taigi — daugiau kaip bet kuriame kitame savo sezone anksčiau. Tarp jų spektaklių 4 bus studentams. Repertuare bus šios operos: Verdi "I due Foscari", "Traviata" ir "Kaukių balius", Puccini "Bohema", Debussy "Pelleas ir Melisande", Bergo "Wozzeck" ir Mozarto "Così fan tutte".

Kultūrinė Kronika

Rainer Maria Rilke lietuviškai

Šiais metais numatoma išleisti garsaus vokiečių rašytojo Rainer Maria Rilke poetinės prozos knygą "Die Weise von Liebe und Tod des Cornets Christoph Rilke" (Sakmė apie korneto Kristupo Rilke meilę ir mirtį). Knyga lietuvių kalbon išvertė Henrikas Nagys, o jai medžio raizinius sukūrė dail. Telesforas Valius. Pažymėtina, kad ši R.M. Rilke knyga yra išversta į keliasdešimt pasaulio kalbų, o pačioj Vokietijoje pasiekė milijoninio tiražo. Knygą R.M. Rilke parašė 1899, vėliau perredagavo 1904 ir 1906 metais, ir ji laikoma ne tik viena iškilnių šio rašytojo knygų, bet ir viena populiariausių. Negausus knygos tekstas, padalintas subtiliom tylos įtarpom, kartais rimuotas, kupinas aliteracijų bei muzikalumo ir turtingu ritiniu figūrų, liudija meistriską poeto kalbos apvaldymą, pasiekusį vienkartinio tobulumo jo vėlesnėje kūryboje.

vo surengta žemkalnio raštų paroda, be to, išleidžiama jo pjesių ir teatrinės publicistikos knyga. Vyt. Maknio knygoje "Lietuvių teatro istorijos bruožai" plačiai nagrinėjama žemkalnio teatrinė veikla. (E.)

Kultūrininkų Antaną Vitarą prisimenant

Prieš 40 metų Suvalkų Kalvarijoje 1932 m. vasario 9 d. mirė visuomenininkas, religinės literatūros autorius kun. Antanas Vitaras, eidamas 69 m. Kunigu įšventintas 1886 m. Dėl bendradarbiavimo su knygnešiais rusų administracijos buvo verčiamas kilnotis iš vietos į vietą. Darbavosi Mosėdy, Baisogaloj, Kupišky, Naumiesty, Leckiajoj, Klovančiuose, Liepojoj, Rygoj, Odesoj, kur buvo bolševikų kalnamas mirtininkas, tik darbininkų delegacijoms protestuojant, paliktas gyvas.

Su dideliu uolumu vertė religinius raštus iš lenkų ir lietuvių kalbą, organizavo knygnešių tinklą ir savo visas lėšas skirdavo draudžiamų knygų spausdinimui. Net Odesoje buvo savo lėšomis nupirkęs spaustuvię. Pertvarkė ir papildė S. Kuryna Grigaitytė, Paulius Jurkus, Pranas Naujokaitis, Leonardas Žitkevičius ir Antanas Sabalis, Lietuvių fondo atstovas. Komisija vertins 1971 metų literatūrinę knygą. Premijos (1000 dol.) mecenatas — Lietuvių fondas.

Lietuvių rašytojų draugijos premija

I Lietuvių rašytojų draugijos premijos jury komisija įeina: Kotryna Grigaitytė, Paulius Jurkus, Pranas Naujokaitis, Leonardas Žitkevičius ir Antanas Sabalis, Lietuvių fondo atstovas. Komisija vertins 1971 metų literatūrinę knygą. Premijos (1000 dol.) mecenatas — Lietuvių fondas.

"Aidai" spausdinami ofsetu

"Aidų" gruodžio, sausio ir vasario numeriai dėl pranciškonų spaustuvių pagrindinio persitvarkymo negalėjo išeiti laiku. Dabar žurnalas bus spausdinamas ofsetu ir pasirodys reguliariai kiekvieną mėnesį, išskyrus atostoginius mėnesius, liepą ir rugpjūtį.

Adalberto Staneikos paroda

Dail. Adalberto Staneikos mirties 10 metų sukakties minėjimas ir paroda rengiama birželio 25d. Philadelphiajoje.

Dramaturgo gimimo sukaktis

Lietuvoje paminėta G. Landsbergio - Žemkalnio 120 metų gimimo sukaktis. Antanas Vengris "Tiesoje", sausio 21 d. nušvietė Žemkalnio, kaip teatro žmogaus, "Blindos" ir "Birutės" autoriaus, veiklą. Priminė, kaip 1909 m. rugpjūčio mėn. Vilniuje buvo sutelktos stipriausios lietuvių vaidintojų, dainininkų jėgos ir tuo metu ten buvo pastatyta Keturakio "Amerika Party" ir G. Žemkalnio ir M. Petrausko "Birutės" opera. Sukakties proga Vilniuje bu-

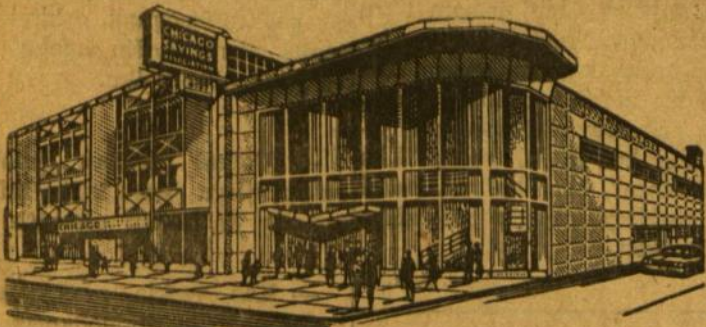
Naujas švietimo

departamentų direktorius

Nauju JAV katalikų konferencijos švietimo departamento direktoriumi Washington'e yra paskirtas kun. O.J. Mordick, per paskutinius 10 m. buvęs Saginaw diecezijos mokyklų superintendentas. Jau netvėję jis buvo protestantas. Pasiryžęs tapti metodistų ministriu, per metus laiko išėjo reikiama paruošiamąjį kursą ir buvo jį kunigų Kongregacionalistų bažnyčioje Chicagoje. Vėliau susidomėjo katalikybe, pradėjo ją studijuoti, tapo kataliku ir, išėjęs teologinius mokslus, 1948 m. buvo įšventintas kunigu. Savo atsivertimą nupasakojo autobiografinėje knygoje "Journey into Truth", išleistoje 1958 m. Tapęs kunigu, nemažai yra rašęs spaudoje.

PLATUS MEDIKAMENTŲ PATIKRINIMAS

Maisto ir vaistų administracija, pasikvietusi ekspertus, pradeda tikrinimą vaistų, dabar gaunamų be recepto, kaip aspirinas ir panašius. Norima patikrinti jų naudingumą, sąstatą, dozės, sąlygos, kuriose jie naudojami. Taip numatoma patikrinti apie 500,000 vaistų.

Chicago's Taupymo Bendrovė turi įvairiausių moderniškai įrengtų taupymo skyrių, lengvas prižiūvamas, greitas patarnavimas, net du kiemai automobiliams pastatyti, saugumo dėžutės ir kitokie parankumai. Chicago's Taupymo Bendrovė yra ne tik lietuvių sostinė, bet ir visų Amerikos lietuvių ir jų organizacijų centras. "The Presidential Room" puiki vieta organizacijų susirinkimams bei mažiems banketams teikiama veltui.

6%	PER ANNUM	5 3/4%	PER ANNUM	5%	PER ANNUM
ON CERTIFICATES OF \$5000.00 OR MORE		ON CERTIFICATES OF \$1000.00		ON ALL PASSBOOK ACCOUNTS	
2 Year Maturity		One Year Maturity			

- ★ AR JOSŲ NAMAS YRA PER MAŽAS JOSŲ ŠEIMAI?
- ★ AR JOSŲ KROSNIS PASENO?
- ★ AR VASAROS KARSCIAMS UŽEJUS NENORETUMET KVEPUOTI GRYNU ŠALTU ORU?

★ CHICAGO TAUPYMO IR SKOLINIMO BENDROVĖ duoda paskolas prieinamoms ir patogiomis išlygomis, \$500.00 ir daugiau, bet kokiems namų pagerinimams. O gal jums reikalingi pinigai kitiems reikalams? Arba gal norite įsigyti nuosavą namą, jei iki šiol jo neturite ir jums nusibodo mokėti aukštas nuomos?

BET KOKIAIS FINANSINIAIS REIKALAIS KREIPKITES

Chicago Savings and Loan Assn.

PHILOMENA D. PAKEL, Pres.

6245 SO. WESTERN AVE

TEL GR 6-7575

HOURS: Mon 12 P.M. to 8 P.M. Tues. to Thurs. and Friday 9 to 8 Sat 9 to 12:30

LF išleido dviejų spalvų (raudona ir tamsiai žalia) lipinukus. Kaina — \$1.00 už keturius lapus (144 lipinukai).

Kas norėtų jų įsigyti sau ar platinimui — kreiptis į LF būstinę: 2422 W. Marquette Rd., Chicago, Ill. 60629, tel. (312) 925-6897.

MES TEBEMOKAM

6% už 2 Metų

Certifikatus

(Minimum \$5,000)

5 3/4 % už 1 METŲ CERTIFIKATUS (Minimum \$1,000)

SAINT
ANTHONY
SAVINGS

1447 So. 49th Court

Cicero, Ill. 60650

TEL. — 656-6330

Joseph F. Gribauskas,

Executive Secretary

Open Mon. 9-8; Tues. Thurs. Fri. 9-5; Sat. 9-1; Closed Wed.

PETKUS

MARQUETTE FUNERAL HOME

— TEVAS IR SŪNUS —

TRYNS MODERNIOS KOPLYČIOS

2533 West 71st St. Telef. GROvehill 6-2345-6

1410 S. 50th Ave., Cicero TOWNhall 3-2108-09

AIKŠTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

Laidotuvių Direktorai

MAŽEIKAS & EVANS

6345 SO. WESTERN AVE.

TRYNS MODERNIOS
AIR-CONDITIONED KOPLYČIOS

MAŠINOMS VIETA

REpublic 7-8600

REpublic 7-8601

E U D E I K I S

DOVYDAS P. GAIDAS — GERALDAS F. DAIMID

Laidotuvių Direktorai

Trys Modernios Koplyčios

4330 South California Avenue

Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852

4605-07 South Hermitage Avenue

Telefoaias — YArds 7-1741-2

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI

Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai

STEPONAS C. LACK (LACKAWICZ) IR SŪNUS

2314 W. 23rd PLACE

2424 W. 69th STREET

11028 Southwest Highway, Palos Hills, Ill.

Tel. Virginia 7-6672

Tel. REpublic 7-1213

Tel. 974-4410

PETRAS BIELIŪNAS

4348 S. CALIFORNIA AVE.

Tel. LAfayette 3-8572

ANTANAS M. PHILLIPS

3307 S. LITUANICA AVE.

Tel. YArds 7-8401

POVILAS J. RIDIKAS

3354 S. HALSTED STREET

Tel. YArds 7-1911

JURGIS F. RUDMIN

3319 S. LITUANICA AVE.

Tel. YArds 7-1138-1139

VASAITIS — BUTKUS

1446 S. 50th AVE., CICERO, ILL.

Tel. OLYmple 2-1003

LEONARD BUKAUSKAS IR SŪNUS

649 East 162nd Street South Holland

10821 South Michigan Avenue, Chicago

TEL. — OO 4-2222

Pasinaudokite Draugo "Classified" skyriumi.

SPYGLIAI IR ROYGLIAI

REDAGUOJA DR. S. ALIONAS

KOVOJE UŽ TEISES

Už teises reikia kovoti. Jeigu nekovo, tai ne tik nieko negausi, bet ir raumenys atrofuosis ir visos patrankos surūdys, kad net tie, kurie ir rusišką mošką švarina, kad ji tokia baisi nebūtų, nebesugebės rūdžių nušveisti. Kovą už teises darbininkai, autoriai, namų savininkai, Chicago lietuviai kapi, todėl nenuostabu, kad kovoją ir moterys už savo teises.

Pavergtoje Lietuvoje, kaip ir visoje pilnoje gėrybių ir palaimų komunistinėje sovietijoje, švenčiama moters diena, ir tą dieną kepa vyrai blynus, o po blynų taip nutraukia moters garbę, kad net iš tarybinių guminių batų krinta. Todėl verta ir mums čia ta proga pakalbėti apie moters kovas už laisvę.

Bijom nusižengti, nežinodami, kaip vadinti moteris, merginomis, moterėlėmis, bobelėmis, mišukėmis, leidikėmis ar panelėmis, kai amerikietiškojo pasaulio moteris vietoj Mrs. ar Miss dabar rašosi Ms., kad nebūtų galima atskirti ar ji nuometuota ar ji vainikuota. Mes manytume, kad geriausias sprendimas ir lietuviškai rašyti Ms., nes tai būtų žodžių moterėlės ir mergutėlės pirmųjų ir paskutinių raidžių derinys. Taigi, kovoj už tas Ms. teises buvo visko prikalbėta. Ir svarbiausia, kad nesurasta jokios teisybės. Nei moters prezidento, nei generolo vis dar nėra. Dr. K. Keblys aprašinėdamas vieną Ms. teises ginančią paskaitą, akcentavo, kad moterų teisės labiausiai svarstomos Spygliuose, siūlydamas jas ir kitur išnešti. Mes, manydami, kad Spygliai yra pats rimčiausias mėnraštis, (žinoma ne toks jau išmintingas, kaip kitas toks, nes neprilaiko šunu) taigi labiausiai tinkamas svarstyti rimtom problemom.

Mus labai liūdina tai, kad kai Ms. išsikovojo savo teises ir nebežinosi ar jai reikia atidaryti automatinės duris, ar jai reikia padėti nukelti nuo lentynos lagaminą, ar jai reikia padėti žolę nuplauti. Na, kadangi teisės lygios, tai vyras turi teisę padėti plauti indus ir skalbti skalbinius, o kai reikia ir gimdyti. Čia jau nieko nepadarysi. Susimaino darbai, ir vyras indus plauna, o žmona važiuoja į kiną ir išėjus žiūri, kad mašinai ratas nuleistas. Kadangi lygios teisės, tai tegu vyras sau toliau plauja, o Ms. deda ratą naują. Bet, žinoma, galima ir atsimainyti, padarius raštišką sutartį, kad tai nebus laikoma teisių lygybės pažeidimu.

Rašytoja Nijolė Jankutė aiškina, kaip ji išsikovojo savo teises. Lietuviškuose reikaluose siūlytume iš visų vietų išmesti vyrus. Tegu išeina iš Altos, Bendruomenės, Vliko, Balfo, Lietuvių fondo ir visų komitetų. Šįmet reikia beveik milijono dolerių kongresam, operom, šokių šventei. Kai moterys paims valdžią, tai tuoj sudės, nes moterys vyrams liepia duoti, bet kai nėra lygių teisių, tai šie neklaus. Ir milijoninį foną ir Jaunimo centrą šįmet moterys užbaigtų, tik reikėtų joms duoti valią, ką ten tie vyrai terlojasi. Taigi kovokime už moterų teises, tada sužydės ir mūsų visuomenės veikla ir šiaip bus linksniau gyventi. Ir vyrai tegu dovanom moterim nepirkinėja ten kokių gėlyčių, o bokso pirštines, taip reikšmingas kovoj, siekiant kultūrinį, politinių ir visuomeninių laimėjimų.

Žygis į kovą už savo teises.

žmonelė, įleisk savo ištikimą vyrą jos būtų apsaugotos nuo nemalonių, nes politika nėra švarus darbas, jų nė vienos nėra politbiure.

Lietuviškuose reikaluose siūlytume iš visų vietų išmesti vyrus. Tegu išeina iš Altos, Bendruomenės, Vliko, Balfo, Lietuvių fondo ir visų komitetų. Šįmet reikia beveik milijono dolerių kongresam, operom, šokių šventei. Kai moterys paims valdžią, tai tuoj sudės, nes moterys vyrams liepia duoti, bet kai nėra lygių teisių, tai šie neklaus. Ir milijoninį foną ir Jaunimo centrą šįmet moterys užbaigtų, tik reikėtų joms duoti valią, ką ten tie vyrai terlojasi. Taigi kovokime už moterų teises, tada sužydės ir mūsų visuomenės veikla ir šiaip bus linksniau gyventi. Ir vyrai tegu dovanom moterim nepirkinėja ten kokių gėlyčių, o bokso pirštines, taip reikšmingas kovoj, siekiant kultūrinį, politinių ir visuomeninių laimėjimų.

APIE APŽELUSIAS KOJAS

"V. Bražėnas sausio 20 d. "Laisvojoje Lietuvoje", išgaudęs visas raudonas raganas iš bažnyčių sakyklų, iš universitetų ir iš valstybės departamentų, pažiūrėjo pasilenkęs į Naujųjų pavlovų ir... pamatė ten apžėlusias pirmojo puslapio redaktoriaus kojas..."

Algirdas Pužauskas

APIE PIRMĄ EILĘ

"Man pačiam teko sėdėti pirmoje eilėje su Detroito priemiesčių merais, JAV kongresmenais, tautybių atstovais, nes aš tame minėjime atstovavau Detroito Lietuvių Organizacijų Centrai ir mes visi buvome pakviesti paskirti atstoti".

Saulius Šimoliūnas

VAISTAI IR PAGALBA

— Daktare, ar jūs esate tikras, kad aš turiu plaučių uždegimą? Aš girdėjau, jog kai kada gydytojai padaro klaidingą diagnozę ir gydo žmogų, pvz., nuo plaučių uždegimo, o jis paskui miršta nuo apendicito.

— Nesirūpink, tamsta, jei aš ką gyda nuo plaučių uždegimo, tai jis ir miršta tikrai nuo plaučių uždegimo!

PAGUODA

— Aš visuomet po laidotuvių išeidamas iš kapinių, jaučiu tam tikrą paguodą.

— Ar pats išprotėjai? Kokia tokiais atvejais tau galinti būti paguoda?

— Jei aš iš kapinių išeinu, tai reiškia, kad dar nėra taip jau blogai...

— Nuo pirmos taurelės ligi paskutinės — "kelias tolimas, bet mielas".

E. Vaitkus

Kad blogos mintys į galvą nelįstų

— Kas puošia žmogų? — paklausi Rokiškio rajono "Šviesos ateities" kolūkio primininkas A. Keidulis ir pats atsakė:

— Darbas!
O kas puošia mūsų ūkio melžėjas?

— Niekas!
Mechaninio melžimo agregatai yra, pieno linija. Bestovi melžėjos, rankas sudėjusios. O jos tokios tvirtos!

Taip charakterizavęs esamą padėtį, primininkas liepė pasiimti kiekvienai po kibirą ir pasirašyti rankoves...

Pieno linija buvo palikta kaip vaizdinės agitacijos priemonė. Mechaninio melžimo agregatas — taip pat.

O kad melžėjų kraujo apytaka būtų geresnė ir darbo nuotaika

met moterys užbaigtų, tik reikėtų joms duoti valią, ką ten tie vyrai terlojasi. Taigi kovokime už moterų teises, tada sužydės ir mūsų visuomenės veikla ir šiaip bus linksniau gyventi. Ir vyrai tegu dovanom moterim nepirkinėja ten kokių gėlyčių, o bokso pirštines, taip reikšmingas kovoj, siekiant kultūrinį, politinių ir visuomeninių laimėjimų.

P. Sl.

KAIP VALGYTI

Amerikos Lietuvių Katalikų metraštis 1916 m. paskelbė kaip laikytis prie stalo, kai kurios mintys ir šiais laikais gana pravartu pakartoti.

Niekad nelažyk prieštų.
Niekad nešniurpšk per nosį ir nekrankšk.

Niekad nemirkyk duonos savo lėkštėje ar kur kitur.

Niekad nesišvaisyk kojomis po stalą.

Gi šiais laikais dar galima būtų pridėti: Niekada nesakyk per ilgą prakalbą.

ATSARGUMAS

— Ar tik ne tiltą priėjome?
— Atspėjai
— Tada a.sargiai! Reikia pa-
yra upė...
tikrinti, kurioje turėklų pusėje

LINKĖJIMAI

— Stebiuosi, kodėl žmonės visuomet sako "gero apetito", bet niekad — "gero troškulio?"

— Todėl, kad toks linkėjimas visiškai nereikalingas.

MAŽA KLAIDA

— Greičiau paduok mano krepšį, aš turiu vykti pas ligonį, — sako daktaras savo galvestingai seseriai, — jaunas vyras skambino, kad jei aš neatvyksiu, jis mirs.

— Ne, daktare, — atsako sesuo, — jis skambino ne jums, o man.

Spyglininkai guodžiasi

— Biednas Džukelis rašo: "Mes, Kanados Sudburio apylinkės dūkai, labai susirūpinę dėl Niksonų nuvykimo į Pekiną. Dabar jie ten kepa kukulius ir verda košes. (Dėl tikrumo atsiunčiame ir nuotrauką, kad verda). Jūs, kaip amerikoniai, gal žinote, ar grikių košės išvirs? Jeigu išvirs, kas tą košę valgys? Kai Rooseveltas Jaltoje išvirė košės, kad ir ne grikinės, tai mes visi dūkai sočiai prisivalgėme".

— Eidamas skersai gatvės, nežūrėk šviesų, nes šviesos dar nieko nesuvažinėjo.

Laisvas žodis gali būti labai nuostolingas, ypač kai oponentas stambesnis už tave.

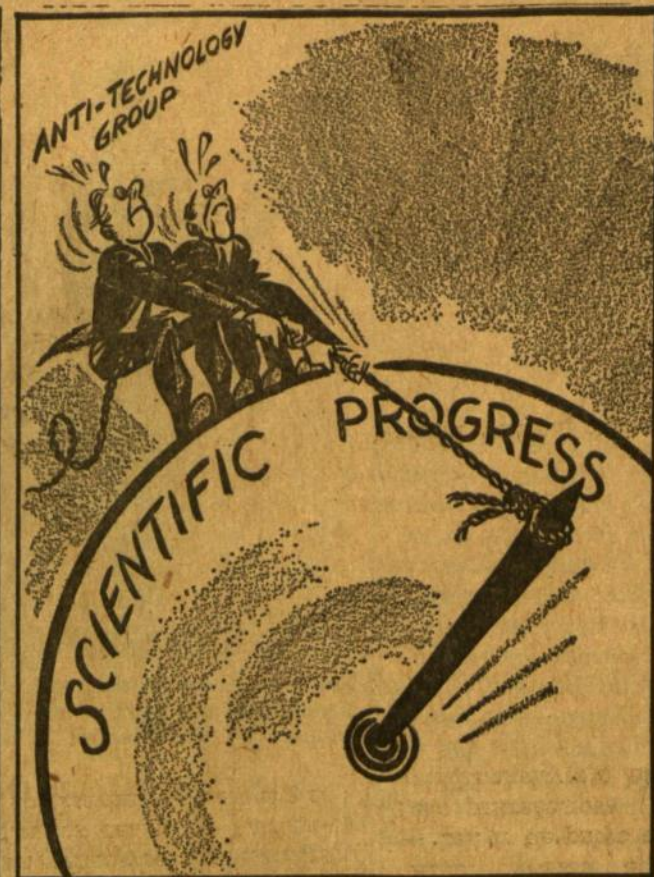
"Valstiečių Laikraštis"

— Šilto vietos sėdinti, blogos mintys į galvą lenda, — paaiškino, — dar ims esamą tvarką kritikuoti.

— Valstiečių Laikraštis"

Neišsigąsk, vyreli, dar liko pinigų nuo prekių ir tavo cigarų

Sunkus darbas technologijos priešams atsukti progreso laikrodį.

MALONUMŲ APMOKESTINIMAS

Visos vyriausybės, kaip jau esame įsitikinę, seka vieną ir labai paprastą taisyklę: jeigu žmonės ką nors mėgsta — apmokestink tai, kitaip sakant, uždėk, o jeigu jau uždėti, pakelk taksus.

Radijus pranešė, kad nuo 1972 m. vasario 1 d. New Yorko valstijoj žmonėms bus brangesnis gyvenimas, nes, girdi, gubernatorių Rockefelleris, norėdamas su rinkti kažkiek šimtų milijonų, padidinęs taksus cigaretėms (3 ct. pokeliui), šnapui (20 ct. buteliui) ir automobilių benziniui (1 ct. galionui).

Tad, matome kas dedasi. Tu gali kasti griovius, valgyti akmenis ar valyti savo "beismontą" — tau niekas neuždės jokių mokesčių už šią privilegiją, nes tai nebus tau malonus darbas. Bet, jeigu ką norėsi sau pasidaryti malonesnio — mokėk taksus.

Taigi, jeigu esi sugautas išgeiriant, rūkant cigaretes ar cigarus, vairuojant mašiną, perkant geleis ar ką nors kitą, kas surišta su vienokiu ar kitokiu malonumu — mokėk tam tikrus mokesčius ir, dargi, gana didelius, o kaskart — vis didėjančius.

Malonumų srity, anot torontiško laikraščininko Gary Lautens, tėra tik viena išimtis — bučiavimasis, bent kol kas netaikojamas. Gali bučiuotis kiek tik nori, tavo lūpos visiškai sudils — valdžiai nemokėsi nei vieno cento. Taigi, bučiavimasis yra "tax-free" malonumas.

Bet, Gary Lautens manymu, ir į tai vyriausybės jau esančios atkreipusios dėmesį ir bučiavimosi aptaksavimas — neišvengiamas.

Kadangi bučiavimosi esą įvairiausių rūšių, tai Gary Lautens, būdamas labai paklusnus ir palankus vyriausybei, sudarė šito

pagėgiuose vandentiekis dažnai neveikia. Šulinių — keli ir tie patys miestelio pakraščiuose.

(Iš skaitytojų laiško)

Alkčioja skundžias žmonės Pagėgiuose,

Kai vandenėlis laužiasi bėgęs...
Telegrama: pagėgiškiai nutarę
Išitaisyti kupranugarį!

Ne gyvulėlis, o tikras gėris:
Trejetą mėnesių vaikšto
negėręs.

Temps ant kupras jis į butą
kiekvieną
Nemuno vandenį dukart
į dieną...
"Šluota"

Gandai

Kaip šneka viengungiai, slaptin-
gai sugludę.
Miellausios ponitės tikriausiai
pajuto,
Kad vėjai senatvės jau dėvėlia
Alvude,
Ir visos vieningai pabėgti sukrato.
Tylenis

— o —
Vestis didžios mimos lenda
Ir šilalė, ir Gargžduos.
Mat, kažkas paleido gandrą,
Kad jauniesiems lėkščių duos!
"Šluota"

TARARAİKOS

(Pagal anglišką limerick)
Tararaikos yra eilės taip sudėtos,
kad žmogus trumpai drūtai galėtų
pašnekėti apie viską be sarmatos,
žodžių nevyniodamas į vatą,
ir įgnybti retkarčiais į opią vietą.

PATRIOTE PONIA

Vienam balių tautietis nekaltas
peikė Vliką, ir SLA, ir Altą.
Ir priėjusi ponička
tarė jam: "Tak nižmoniška
tivylias hirojus sumalei!"

MELYNOS NOSYS

Apsukrus žmogelis po karo
rūsyje sau naminį varė.
Gėrė pats ir draugai,
kolei nosys staiga
kaip nunokusios slyvos nukaro.

POETAS REVOLIUCIONIERIUS

"Po Amerika reikia dinamitą padėti",
graudingai graudeno pacifistas
poetas
Bet, aplankęs sukolchozintą gim-
tajį sodžių
ir paskaitęs vieną kitą pavienį žo-
dį,
vėl sugrįžo kentėti New Yorko ka-
ceta.

Nerimantas Rimtas

Mintys prakalbų pagerinimui

— Kas nori prarasti sielą, te-
kimba prie pinigų.

Marija Rodzevičiūtė

—Šuo todėl turi daug draugu,
kad vietoj liežuvio jis maskatuo-
ja uodega.

— Šiais laikais 8,000 dol. kai-
nuoja autobusai, kurie veža vai-
kus ir 80,000 sporto salių. Jeigu
svarbu sportas tai geriau jie pėsti
vaikščiotų.

— Musei, kuri nenori būti už-
mušta, protingiausia nutūpti ant
paties musmušio.

— Melo kojos trumpos, bet ir
tiesą sakydamos, ne visada toll
nuvažiuosi.

— Vienai material reikia dvi-
dešimties metų, kol ji savo su-
nų padaro žmogumi, o kiti už-
tenka pusvalandžio žmogų pa-
versti kvailiu vaikui.

— Vaikai greičiau išmokyti
rašyti, jeigu jiems leisti rašyti
ant tik ką išlieto cemento.

— Kas verkia prašydamas,
nedainuoja ir atiduodamas.

— Jauni norime pakeisti pa-
saulį, pasenę norime pakeisti
jaunimą.

— Geraširdžiu dažniausiai bū-
na žmogus, turintis gerą širdį,
bet tuščią kišenę.

— Nesipauk į taurelę, nes ne-
žinai, kada bėdos privers ją
ant stalo statyti.

— Niekas tavo sveikatai la-
biau nekenkia kaip graužimasis.

— Yra žmonių, kurie tave la-
bai myli ir tokių, kurie tavęs
labai nekenčia, išmintingiausia
nuo tokių laikytis nušaliau.

— Daug lengviau atsižadėti
draugo, negu nuomonės.

Sovietinių penkmečių besirūpinant: vargu ar višta įvykys planą.